ਮੇਰਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਮੰਚਨ

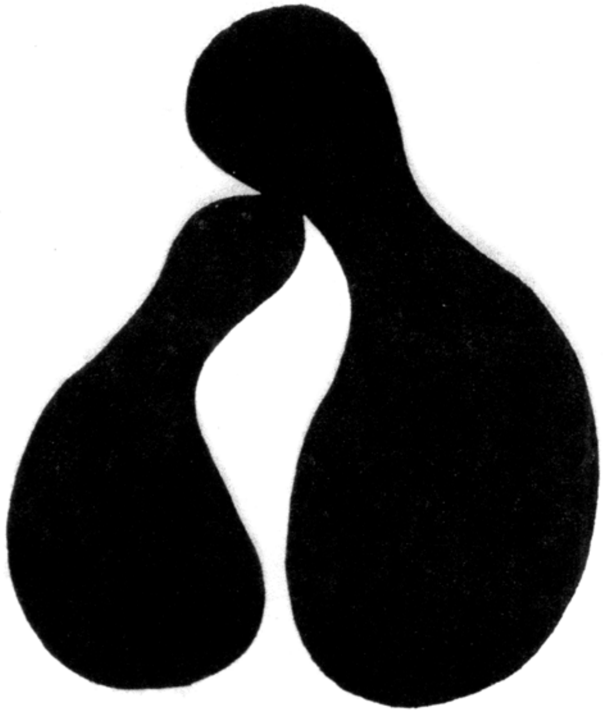

ਮੇਰਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਮੰਚਨ : ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ

ਹੁਣ ਤਕ, ਮੈਂ ਕੁਲ 12 ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ 11 ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, 1976 ਤੋਂ 2013 ਤਕ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ, ਨਾਮਵਰ ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਖੇਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ :

1. ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ (The Sikh Century - 1974)

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਨਾਟ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੌਰਾਨ, 1976 ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ) ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, 1977 ਵਿਚ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਅਤੇ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। 1986 ਵਿਚ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਐਸ.ਡੀ. ਕਾਲਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ, ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਦਰਜਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਹੀ, ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, 'ਮਰਦ' ਪਾਤਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਿਆ।

1.1.1977 ਵਿਚ, 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ', ਪ੍ਰੋ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, ਐਸ.ਡੀ. ਕਾਲਜ, ਅੰਬਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 'ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲ' ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ

ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ੋ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰੋ. ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ, 'ਔਰਤ' ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

2. ਚੌਕ ਨਾਟਕ (The Play at the Cross Roads-1984)

ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ 28 ਤੇ 29 ਮਈ, 1986 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੋ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੋਆ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇਡਿਆ। 1987 ਵਿਚ, ਇਹ ਨਾਟਕ, ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ, ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ੋ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ', ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ ਸਟੇਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ (The Soul of the Punjab - 1984)

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ' ਵਲੋਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਤ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ 26 ਸਤੰਬਰ, 1987 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। 1988 ਵਿਚ, ਇਹ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦੀ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ (ਪੰਜਾਬ) ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ, 2 ਫਰਵਰੀ, 1995 ਨੂੰ, ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦਾ, 'ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ, ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੋ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ।

4. ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ (The Zero Play - 1987)

ਇਕ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, 1987 ਤੇ 1988 ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ, ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ', ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਮੱਕੜੀ ਨਾਟਕ (The Spider Play - 1989)

ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ 12 ਨਵੰਬਰ, 1989 ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ, 14 ਨਵੰਬਰ 1989 ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ 15 ਨਵੰਬਰ, 1989 ਨੂੰ ਸਰਦੂਲ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਲੰਬੀ ਵਾਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ 6000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, 1990 ਵਿਚ "ਤਿੰਨ ਨਾਟਕ" ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਛਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਸਕ੍ਰਿਪਟ (ਖਰੜੇ) ਤੋਂ, 1989 ਵਿਚ, ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। "ਮੱਕੜੀ ਨਾਟਕ", ਮੰਚਨ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮੰਚਨ-ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ, "ਤਿੰਨ ਨਾਟਕ" ਦੇ 1990 ਵਿਚ ਛਪੇ ਪਹਿਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਛਪਿਆ।

6. ਪਛਾਣ ਨਾਟਕ (The Identity Play - 1990)

ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, ਇਕ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1993 ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਵਿਚ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

7. ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ (The Mind Mates - 2005)

ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦੇ, ਹੁਣ ਤਕ, ਸੱਤ ਸ਼ੋ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 3 ਦਸੰਬਰ, 2008 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 30 ਜਨਵਰੀ, 2009 ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ, 31 ਜਨਵਰੀ, 2009 ਨੂੰ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ (ਦਾਖਾ), 20 ਫਰਵਰੀ, 2009 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸੈਂਟਰ, ਦਿੱਲੀ, 4 ਮਾਰਚ, 2009 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 9 ਅਕਤੂਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ 22 ਅਕਤੂਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਫਿਰ ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

8. ਮਖੌਟੇ ਤੇ ਹਾਦਸੇ (The Masks NAd the Accidents - 2008)

ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ, ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੰਚਨ, 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ' (ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, 1 ਜੁਲਾਈ, 2009 ਨੂੰ, 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

9. ਚੱਕ੍ਰਵਯੂਹ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ (The Chakravyuh and the Pyramid - 2010)

ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੇਠ, 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ' (ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਾਲ 5 ਜੁਲਾਈ, 2012 ਨੂੰ 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ।

10. ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ (Noon at Midnigh - 1983)

ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, 4 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਨੂੰ, 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ।

11. ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ (The Frozen Realities - 1980)

ਇਸ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, 4 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਨੂੰ 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ।

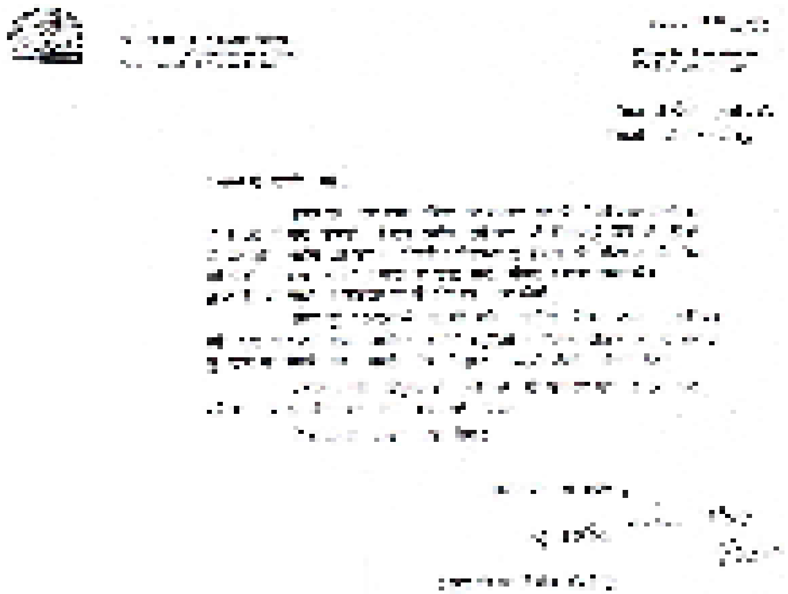

ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਮੰਚਨ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਲੇ

DR. SURJIT SINGH SETHI
Professor and Head
Department of Dramatic Art

Ph. : 3364, 3365 Ext. 52
Punjabi University,
Patiala-147002

ਨੰਬਰ 36/ਡੀ.ਏ.

ਮਿਤੀ 3.7.86

ਪਿਆਰੇ ਰਵੀ ਜੀ,

ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਟਕ "ਚੌਕ ਨਾਟਕ" ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਨਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤੁਹਾਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਸੀਦ ਭੇਜਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਰਸੀਦ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਭੇਜ ਦੇਣਾ।

ਨਾਟਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤਸਵੀਰਾਂ 8 x 10 ਦੀਆਂ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਮੇਰੇ ਯੋਗ ?

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ
(ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ)

'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਅਤੇ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਦਾ ਮੰਚਨ

ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਦੋ 'ਫੇਸ ਬੁੱਕ' ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ ਦੀ ਇਕ ਈ-ਟਿਪਣੀ

1

ਪਿਆਰੇ ਰਵੀ ਜੀ !
ਸਲਾਮ !

ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਮੰਚ ਕਰਕੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟੈਕਸਟ (Text) ਤਾਂ ਪਾਵਰਫੁਲ (Powerful) ਸੀ ਹੀ, ਅੱਜ ਦੇ ਗਲੋਬਲ ਬੰਦੇ ਦੀ agony ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ— ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਵੀ, ਸੱਚਮੁਚ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਸਲਾਮ !

ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ
ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਅਨ ਸਕੂਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)

Posted on "Face Book", on July 14, 2013

2

Congratulations for your historical and valuable contribution, I am happy that Punjabi reader and audience is responding to complex texture of your plays, To write meaningful and artistic poetic drama is not everybody's cup of tea. It is rather equally difficutl to present this type of ambigiuous & complex text on the stage. Congratulations, once again.

Dr. Harbhajan Singh Bhatia
School of Punjabi Studies,
Guru Nanak Dev University, Amirtsar, Punjab (India)
Posted on "Face Book", on July 8, 2013

'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਤੇ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਦੇ ਮੰਚਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ ਦੀ ਇਕ ਈ-ਟਿੱਪਣੀ

"... ... well directed, well acted and performed plays. Kewal Dhaliwal did a wonderful job."

ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ
ਜੁਲਾਈ 10, 2013 ਦੀ ਈ-ਮੇਲ ਵਿੱਚੋਂ

1. Ravinder Ravi's "Beemar Sadi" and "Chowk Naatak" are rich in theme and have been presented by the Drama Department of the Punjabi University (Patiala), with theatrical excellence.

-Dr. Kamlesh Uppal
An excerpt from an article : 'Punjabi Theater',
published in the inaugural issue (February-March, 1989)
of the 'Punjabi Scene'

2. ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ੋਨ ਦਾ ਨਾਟਕ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ' ਸੀ। ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਨਾਤੀ ਵਿਸਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ੌਕੀਆ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵਵਾਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਨਸਿਜ਼ ਵੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਨਿਕਸੁਕ ਵਿੱਚੋਂ ਜੁ ਪੱਲੇ ਪਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ : ਹਿਟਲਰ ਤੋਂ ਹੋ ਚੀ ਮਿੰਨ੍ਹ, ਵਲਾਇਤ ਤੋਂ ਵੀਅਤਨਾਮ, ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਚੌਰਾਹਾ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਿਊਣ ਦਾ ਭਰਮ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਇਸ ਚੌਕ ਤੋਂ ਉਸ ਚੌਕ ਤਕ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਮੌਤ ... ਆਦਿ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਥੀਏਟਰਬਾਜ਼ੀ ਸੀ।

–ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ
'ਅਕਸ', ਅਪ੍ਰੈਲ 1987

3. 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ', 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ' ਤੇ 'ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ' ਦੇ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਚਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ

"'ਸਪਾਰਟੇਕਸ', 'ਸੰਡੇ ਵੀਕ', 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ', 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ', 'ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ', 'ਟਾਈਪਿਸਟਸ', 'ਕੰਜੂਸ', 'ਨੱਥੇ ਦੀ ਮਾਸੀ', 'ਇਸ ਚੌਕ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ

ਦਿਸਦਾ ਹੈ', 'ਕਾਲ ਚੱਕ੍ਰ', 'ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਇਆ', 'ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਦੋਸਤੋ' ਆਦਿ ਕੁਝ ਕੁ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨਾਟਕ ਸਨ, ਜੋ ਪੁਰੀ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਖੇਡੇ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਦੇ ਖਿਡਵਾਏ ਨਾਟਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ।"

–ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ

'ਕਲਾ ਦੀ ਆਭਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਥਣ', ਵਿੱਚੋਂ,

'ਅਕਸ', ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ, 2006 (ਪੰਨੇ 50 ਤੋਂ 52)

4. "ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਮੱਕੜੀ ਨਾਟਕ', 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ', 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ', 'ਸੂਰਜ ਨਾਟਕ', 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਆਦਿ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਤੇ ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਖੇਡ ਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੀ ਮੂਲਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ।"

–ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਪੁਸਤਕ : "ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ" (ਪੰਨੇ 9 ਤੋਂ 10)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਅਲਕਾ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ, ਚੌਕ ਮੰਨਾਂ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 2006

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਮੰਚਨ : ਟਿੱਪਣੀ ਤੇ ਵੇਰਵਾ

ਰਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਆਲੋਚਕ ਉਸ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਾਮੁਕ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਚੀਕਰਣ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮੁਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੇਖਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਉਲਾਰੂ ਕਾਮ-ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੌੜਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਾਠਕ/ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਰਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਫੀ ਸੁਚੇਤ ਹੈ। ਉਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੰਚ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਚਿਤਰਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਆਧੁਨਿਕਤਮ ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਮੰਚਨ-ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖ਼ੂਬੀ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਢੁਕਵੇਂ ਮੰਚ-ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਮੰਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ/ਸੁਝਾਅ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਿਨਮੈਟਿਕ, ਵੀਡੀਓ, ਟੀ. ਵੀ. ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਦਰਭ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਰੋਟੇਟਿੰਗ ਚਿਤਰਪੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤਾਂ/ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬ/ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਖੇਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਦਾ ਮੰਚਨ 1976 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਤੇ 1976 ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿੰਦੀ ਸੈਮੀਨਾਰ' ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਖੇਡਿਆ ਜਾਣਾ, ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ (1977) ਤੇ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ (1977), ਬੰਬਈ (1986) ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ, ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਐਸ. ਡੀ. ਕਾਲਜ ਅੰਬਾਲਾ ਵਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1987 ਵਿਚ 'ਚੌਕ ਨਾਟਕ' ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਇਤਨੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਮੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। 1988 ਵਿਚ ਵੀ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ('ਆਖਰ ਕਬ ਤਕ') ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ/ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਾ-ਸਮਰੱਥਾ ਲਈ 'ਚੁਣੌਤੀ' ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੀ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਵੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਕੇਵਲ ਪਾਠਗਤ ਲਿਖਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਫਲ ਮੰਚੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾਟਕ-ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਮੰਚ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

-ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ

"ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ-ਪੰਨਾ 112-113)

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਐਮ. ਫਿਲ. (ਪੰਜਾਬੀ) ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੋਜ-ਨਿਬੰਧ (1986-87) ਵਿੱਚੋਂ।

ਪੁਸਤਕ : 'ਨਾਟਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ' ਵਿਚੋਂ,

ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਗੁਰੁਮੇਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ, ਸੰਸਕਰਣ : 2003

'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਦਾ ਮੰਚਨ

'ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ' ਕਾਵਿ-ਨਾਟ, 26 ਸਤੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਨਾਟਕ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੱਤ-ਰੋਜ਼ਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸਮੇਂ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਮਈ 1976 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ, 1978 ਵਿਚ, ਸਟੂਡੈਂਟ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਵੇਸ਼-ਭੂਸ਼ਾ, ਮੰਚ-ਸੱਜਾ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੇ ਡੀਜ਼ਾਇਨਰ	: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਲਾਈਟ ਓਪਰੇਟਰ	: ਸੁਖਬੀਰ ਕੰਗ
ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	: ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ (ਪਿੰਕੀ)

ਪਾਤਰ

ਚਿੱਟਾ ਮਖੌਟਾ	: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਕਾਲਾ ਮਖੌਟਾ	: ਅਸ਼ੋਕ ਹੰਸ
ਮਸਖ਼ਰਾ	: ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਿਲਾਸ
ਮਰਦ	: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਔਰਤ	: ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ (ਪਿੰਕੀ)
ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਸੁਪਵਰਾਈਜ਼ਰ	: ਸੁਖਬੀਰ ਕੰਗ

-ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ

‘ਚੌਕ ਨਾਟਕ’ ਦਾ ਮੰਚਨ

*‘ਚੌਕ ਨਾਟਕ’ ਦਾ ਮੰਚਨ ਪੰਜਾਬੀ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਹੈ। ‘ਚੌਕ ਨਾਟਕ’ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹਾਂ-ਨਾਟ (Epic Play) ਹੈ, ਜੋ ਰੂਪ, ਵਿਧਾ, ਮੰਚ-ਜੁਗਤਾਂ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਥੀਮ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਜਟਿਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਮੰਚਨ ਲਈ ਅਦਾਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਤਕਨੀਸ਼ਨ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ। ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਪੇ ਸ਼ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੰਚ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇੰਜ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ‘ਚੌਕ ਨਾਟਕ’ ਦੇ ਮੰਚਨ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ, ਜੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੱਲ ਗੈਰ-ਪੇਸ਼ਾਵਰ (Amature) ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਕਹਿ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਤਿ-ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਗੀ। ‘ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਚੌਕ ਨਾਟਕ’ ਦੇ ਮੰਚਨ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੌਢ ਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਨਾਟਕ-ਕਲਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਮਈ, 1986 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ, ਏਸ ਅਤਿ ਜੱਟਿਲ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਕਠਨ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕਤਮ ਜੁਗਤੀਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਵਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਵਾਂ- ਗਾਰਦ ਨਾਟਕ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

-ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	:	ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ
ਲਾਈਟਿੰਗ	:	ਪੀ. ਐਨ. ਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਗੌਤਮ
ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਤੇ ਡੀਜ਼ਾਇਨ	:	ਸ੍ਵਰਗਵਾਸੀ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸੇਠੀ
ਸੈਟ-ਡੀਜ਼ਾਇਨ	:	ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ
ਸੰਗੀਤ	:	ਧਰਮਵੀਰ ਨਾਗਰਾ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਪਬਲੀਸਿਟੀ	:	ਮਿਸਿਜ਼ ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ
ਮੇਕ-ਅੱਪ	:	ਰਨਬੀਰ ਕਿੰਗਰਾ ਤੇ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ
ਕਾਸਟ	:	ਨਾਟਕ-ਕਲਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਮੰਚਨ-ਮਿਤੀ	:	28 ਮਈ, 1986
ਸਥਾਨ	:	ਬੰਗਾਲੀ ਸਕੂਲ, ਦਾਦਰ, ਬੰਬਈ
ਮੰਚਨ-ਮਿਤੀ	:	29 ਮਈ, 1986
ਸਥਾਨ	:	ਕੋਲੀਵਾੜਾ, ਬੰਬਈ

-ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ

‘ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ’ ਦਾ ਮੰਚਨ

‘ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ’ ਨੂੰ 1987 ਤੇ 1988 ਵਿਚ ਸੁਭਾਸ਼ ਪੁਰੀ ਨੇ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ ਦੀ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਟਿਪਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

‘ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ ਦਾ ਮੰਚਨ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮੀਕਰਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਨਾਟਕ-ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ‘ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ (ਗੀਤ-ਨਾਟਕ) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੰਗਕਰਮੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ 26 ਸਤੰਬਰ, 1987 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ ਦੀ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਫ਼ਿਲਮ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ : ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ
ਕੈਮਰਾ : ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ
ਸੰਗੀਤ : ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਵਨਦੀਪ
ਕਲਾਕਾਰ : ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਪ੍ਰੀਤ,
(ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਰੇਣੂੰ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
ਹ. ਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਜਸਵੰਤ ਸ. ਜੱਸ।

‘ਮੱਕੜੀ’ ਨਾਟਕ ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਮਾਨਸਾ ਵੱਲੋਂ ‘ਮੱਕੜੀ’ ਨਾਟਕ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ 12 ਨਵੰਬਰ, 1989 ਨੂੰ, ਲੋਕ ਕਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੰਗ-ਮੰਚ, ਮਾਨਸਾ ਵਿਖੇ 50 ਕੁ ਚੋਣਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ 14 ਨਵੰਬਰ 1989 ਨੂੰ ਛੇ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਟਕ ਲੰਬੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ।

ਕਲਾਕਾਰ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ	:	ਸੁਨਹਿਰੀ
ਰਵੀ ਨੰਦਨ	:	ਚਿੱਟਾ
ਜਗਤਾਰ ਔਲਖ	:	ਮਜ਼ਦੂਰ
ਇੰਦਰਜੀਤ ਦਿਓਗਣ	:	ਕਾਮਰੇਡ
ਮਨਜੀਤ ਚਾਹਿਲ	:	ਗਭਰੂ
ਬਲਵੰਤ ਰੁਪਾਲ	:	ਫ਼ਲਸਫ਼ੀ
ਲੱਖਾ ਲਹਿਰੀ	:	ਕਾਲਾ
ਜਸਬੀਰ ਜੱਸ	:	ਕਿਸਾਨ
ਸੁਪਨਦੀਪ ਚਾਹਿਲ	:	ਮੁਟਿਆਰ

(ਸਾਮੂਹਿਕ ਝਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ)

ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤ	:	ਮਨਜੀਤ ਔਲਖ
ਸਿੱਖ ਔਰਤ	:	ਸੁਪਨਦੀਪ ਚਾਹਿਲ
ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ	:	ਬਿਮਲਜੀਤ ਕੌਰ
ਮੁਸਲਮਾਨ/ਬੁੱਢਾ	:	ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਬੁੱਢੀ	:	ਸੁਜਾਨ ਕੌਰ
ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨੀ	:	ਜਸਬੀਰ ਜੱਸਾ
ਸਿੱਖ ਜਨੂੰਨੀ	:	ਬਲਜੀਤ ਚਾਹਿਲ
ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂ/ਮਜ਼ਦੂਰ	:	ਮਨਜੀਤ ਚਾਹਿਲ
ਹਿੰਦੂ ਬੱਚਾ	:	ਨਵਦੀਪ (ਨਵ)
ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੱਚਾ	:	ਅਜਮੀਤ (ਲੀਜ਼ਾ)
ਸਿੱਖ ਬੱਚਾ	:	ਅਣੂ
ਈਸਾਈ ਬੱਚਾ	:	ਸੁਹਜਦੀਪ (ਜੋਤੀ)
ਈਸਾਈ	:	ਨਵੀਨ ਸ਼ਰਮਾਂ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਨੂੰਨੀ	:	ਸੁਖਜੀਤ ਗੋਗਾ
ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ	:	ਅਮਰਜੀਤ ਦਿੱਲੀ
ਗੀਤ ਗਾਇਕ	:	ਰਵੀ ਨੰਦਨ
ਸੰਗੀਤ	:	ਰਵੀ ਨੰਦਨ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਮੇਕ ਅੱਪ	:	ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ
ਕਾਸਟਿਊਮਜ਼	:	ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਦਿੱਲੀ
ਸਟੇਜ-ਸੈਟਿੰਗ	:	ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ, ਜਸਬੀਰ ਜੱਸਾ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਦਿਓਗਣ
ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜਰ	:	ਮਨਜੀਤ ਔਲਖ
ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ	:	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਮਾਨਸਾ
ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ	:	ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਮਾਨਸਾ
ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ	:	ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ

–ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ਨੋਟ : ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ, ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ 'ਪਛਾਣ ਨਾਟਕ' ਦਾ ਮੰਚਨ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ 'ਪਛਾਣ ਨਾਟਕ' ਨਵ-ਨਾਟ ਮੰਚ (ਰਜਿ.) ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੰਚਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	:	ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ
ਕਲਾਕਾਰ-ਪਾਤਰ	:	ਔਰਤ : ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਾਟੀਆ (ਐਮ. ਏ. ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)
ਕਾਮਦੇਵ	:	ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਭੱਟੀ (ਐਮ. ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜਾ)
ਮਸਖ਼ਰਾ	:	ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੁਲ (ਐਮ. ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜਾ)
ਕਵੀ	:	ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਰਤੀ (ਐਮ. ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜਾ)
ਦੂਜੀ ਔਰਤ	:	ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਐਮ. ਏ. ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)
ਮੰਚਨ-ਮਿਤੀ	:	6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1993
ਮੰਚਨ-ਸਥਾਨ	:	ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ਼ ਕਾਲਜ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਸੰਗੀਤ	:	ਸ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ
ਆਵਾਜ਼	:	ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੁਲ, ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਰਤੀ
ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ	:	ਰਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ
ਸਹਾਇਕ	:	ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ
ਵੀਡੀਓ ਰੀਕਾਡਿੰਗ	:	ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ
ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ	:	ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ
ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ	:	ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

-ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ : 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਦਾ ਮੰਚਨ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਗੀਤ-ਨਾਟਕ 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਨਵ-ਨਾਟ ਮੰਚ (ਰਜਿ.) ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪਰਿਸ਼ਦ (ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ) ਦੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ : ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ

ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ : ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਲੈਕਚਰਰ, ਬੇਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਬਟਾਲਾ)

ਮੰਚਨ-ਸਥਾਨ : ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਮੰਚਨ-ਮਿਤੀ : 2 ਫਰਵਰੀ, 1995

ਕਲਾਕਾਰ :

1. ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ, ਲੈਕਚਰਰ, ਬੀ. ਬੀ. ਕੇ. ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀਆਂ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ)
2. ਵਿਜੇ ਸ਼ਰਮਾ (ਟੀ. ਵੀ. ਆਰਟਿਸਟ) ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਰੋਲ।
3. ਨਰਿੰਦਰ ਜੱਟੂ (ਟੀ. ਵੀ. ਆਰਟਿਸਟ) ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ।
4. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਵਰਕਰ)- ਮਸਖ਼ਰਾ ਪਾਤਰ

5. ਵਿਪਨ ਧਵਨ (ਸਟੇਜ ਕਲਾਕਾਰ)
6. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਜੌਲੀ
7. ਪਰਮਜੀਤ ਰਾਹੀ-ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ।
8. ਸੁਚਰਿਤਾ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਤੇ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ (ਕ੍ਰਮਵਾਰ) ਬੀ.ਬੀ.ਕੇ.ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵਿਮਨ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਹਨ)
9. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ-ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਾ ਪਾਤਰ

ਗਾਇਨ (ਪਿਛੋਕੜ ਚੋਂ) : ਜੋਤੀ ਜੱਟੂ
ਗਾਇਨ (ਪਾਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ) : ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ
ਮੁੱਖ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ : ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਢੋਲਕੀ ਵਾਦਨ : ਸੁਰਜੀਤ ਗਿੱਲ
ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਉਂਤ ਤੇ
ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ : ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵਾ (ਟੀ. ਵੀ. ਆਰਟਿਸਟ, ਟੀ. ਵੀ. ਸਕਰਿਪਟ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ)

-ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ

"ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ" ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

1. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 3 ਦਸੰਬਰ, 2008
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ, ਸੈਕਟਰ-46-ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
2. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 30 ਜਨਵਰੀ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਬਠਿੰਡਾ ਟੀਚਰਜ਼ ਹੋਮ, ਬਠਿੰਡਾ, ਭਾਰਤ
3. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 31 ਜਨਵਰੀ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕਲਾ ਭਵਨ, ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ (ਦਾਖਾ) ਭਾਰਤ
*4. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 20 ਫਰਵਰੀ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸੈਂਟਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ
*5. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 4 ਮਾਰਚ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਟੈਗੋਰ ਥੀਏਟਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ
6. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 9 ਅਕਤੂਬਰ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਪੰਜਾਬ ਨਾਟ-ਸ਼ਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
*7. ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 22 ਅਕਤੂਬਰ, 2009
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੋਟੋਰੀਅਮ, ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਮੰਚਨ ਸੰਸਥਾ : ਅਦਾਕਾਰ ਮੰਚ (ਰਜਿ.), ਮੁਹਾਲੀ
ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ : ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਅਦਾਕਾਰ ਪਤਨੀ : ਅਨਮੋਲ ਭਾਰਤ
ਮਰਦ : ਹਰਮਨਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪਤੀ : ਮਨੀਸ਼ ਕਪੂਰ
*ਕੋਰਸ : ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਚਾਹਲ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਜਾਪ ਕੌਰ
ਸੰਗੀਤ : ਜਤਿੰਦਰ ਸ਼ਾਹ
ਗਾਇਕ : ਤਰੰਨੁਮ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸ਼ਾਹ
ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ : ਰਜਿੰਦਰ ਰੋਜ਼ੀ
ਰੂਪ ਸੱਜਾ : ਲੱਖਾ ਲਹਿਰੀ
ਮੰਚ ਸੱਜਾ : ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਰੌਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ : ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਕੋਰੀਓਗਰਾਫ਼ੀ : ਸ਼ਵੇਤਾ ਸੂਦ

ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ
ਮੰਚ ਸਾਮਗਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਹਰਪਿੰਦਰ ਰਾਜਪੂਤ
ਵਿਓਂਤਕਾਰੀ : ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਨੋਟ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ 'ਇੱਕ', 'ਦੋ' ਤੇ 'ਮਸਖਰਾ' ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਸ/ਨ੍ਰਿਤ-ਨਾਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਲੋਂ **–ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ**

*4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ, ਵੱਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
*5. "ਨੈਸ਼ਨਲ ਥੀਏਟਰ ਫੈਸਟੀਵਲ" ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
*7. ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, "ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਸਦ-ਭਾਵਨਾ ਪੰਜ ਪਾਣੀ ਨਾਟਕ ਉਤਸਵ" (21 ਤੋਂ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 2009) ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

*"ਮਖੌਟੇ ਤੇ ਹਾਦਸੇ" ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

"ਮਖੌਟੇ ਤੇ ਹਾਦਸੇ" ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ 1 ਜੁਲਾਈ, 2009 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :

1. ਔਰਤ (ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ) : ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
2. ਔਰਤ-2 : ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ
3. ਮਸਖਰਾ (ਨਟ) : ਗੁਰਜੋਤ ਗੁੱਗੂ
4. ਮਸਖਰੀ (ਨਟੀ) : ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ
5. ਦੱਲਾ : ਕੁਲਦੀਪ ਬੱਲ
6. ਤਸਕਰ : ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
7. ਅਤੰਕ : ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ
8. ਕਵੀ : ਅਮਿਤ ਅਨੇਜਾ

ਕੋਰਸ-1 : ਰਜੀਵ ਜਿੰਦਲ, ਰਾਹੀ ਬਤਰਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜੱਜ, ਰਾਹੁਲ ਅਹੂਜਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਹੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਾਸ ਜੋਸ਼ੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੋਢੀ, ਰਾਜਬੀਰ ਮਕਨਾ

ਕੋਰਸ-2 : ਰਕੇਸ਼ ਲੂਥਰਾ, ਜਗਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਰੋਬਿਨ ਚੀਮਾ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਭਰਵਾਲ, ਮਨਦੀਪ ਜੋਸ਼ੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਤੇਜ ਖਾਨ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸੰਗੀਤ	:	ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ
ਮੁੱਖ ਗਾਇਕ	:	ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ
ਢੋਲਕ	:	ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਪੇਂਟਿੰਗ	:	ਡਾਲੀ ਤੇ ਪਿਕਾਸੋ
ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ	:	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ
*ਨਾਟ ਗਰੁੱਪ	:	ਮੰਚ-ਰੰਗਮੰਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

-ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

* ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਡਰਾਮਾ (ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, Young Theater Worker's Theatre Workshop ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ : "ਚੱਕ੍ਰਵਯੂਹ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ" : ਮੰਚਨ ਅੰਕੜੇ

ਮੰਚਨ-ਮਿਤੀ : 5 ਜੁਲਾਈ, 2012
ਮੰਚਨ-ਸਥਾਨ : ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ, ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)

ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਚ-ਪਰਵੇਸ਼ (Actors on Stage)

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਗੀਤ

ਅਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸੀਨ ਪਹਿਲਾ

ਐਕਟਰ ਇਕ	-	ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ
ਐਕਟਰ ਦੋ	-	ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ	-	ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਸੀਨ ਦੂਜਾ

ਇਕ	-	ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਦੋ	-	ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਜਗਜੋਤ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਚਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਰਿਆਮ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਸੀਨ ਤੀਜਾ

ਇਕ - ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ
ਦੋ - ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ, ਪੁਨੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸੰਜੋਗ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ

ਸੀਨ ਚੌਥਾ

ਮੁੰਡਾ - ਪਰਨਦੀਪ ਕੈਂਥ
ਕੁੜੀ - ਪਾਇਲ ਕਾਲੜਾ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਅਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਸਚਿਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ

ਸੀਨ ਪੰਜਵਾਂ

ਸੂਤਰਧਾਰ-1 - ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸੂਤਰਧਾਰ-2 - ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੰਗੂ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਨਵਜੋਤ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ, ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਰਿਆਮ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ

ਸੀਨ ਛੇਵਾਂ

ਇਕ - ਅਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ
ਦੋ - ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਜਗਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੋਗ ਸਿੰਘ, ਪਾਇਲ ਕਾਲੜਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸੀਨ ਸੱਤਵਾਂ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ, ਜਤਿੰਦਰ ਸੋਨੂੰ, ਪੁਨੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ, ਜਗਜੋਤ, ਪਰਨਦੀਪ, ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ, ਨਵਜੋਤ, ਸਿਮਰਨਦੀਪ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਸੁਖਜੀਤ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਰਿਆਮ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪਾਇਲ ਕਾਲੜਾ

ਸੀਨ ਅੱਠਵਾਂ

ਫਲਸਫੀ - ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ
ਮੁੰਡਾ - ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਕੁੜੀ - ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ
ਨਸ਼ੜੀ ਤੇ ਹੋਰ - ਸਿਮਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਦਿਨੇਸ਼, ਨਵਜੋਤ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ

ਸੀਨ ਨੌਵਾਂ

ਮਰਦ - ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ
ਔਰਤ - ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਐਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ - ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੋਗ ਸਿੰਘ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਰਿਆਮ

ਸੀਨ ਦਸਵਾਂ

ਕਲਾਕਾਰ-1 - ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਨੂੰ
ਕਲਾਕਾਰ-2 - ਪੁਨੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਰੌਕ-ਨ-ਰੋਲ ਕੋਰਸ - ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ, ਅਮਨਦੀਪ

ਸੀਨ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ

ਕੋਡਾ - ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ, ਜਤਿੰਦਰ ਸੋਨੂੰ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ, ਪਵਨਦੀਪ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਖਰੀ ਗੀਤ ਵੇਲੇ

ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ।

ਸਟੇਜ ਪਿੱਛੇ

ਸੰਗੀਤ - ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ
ਮੇਕਅਪ - ਸਰਬਜੀਤ ਲਾਡਾ
ਢੋਲਕ - ਸੋਨੀ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਇੰਚਾਰਜ - ਸੰਜੋਗ ਸਿੰਘ

ਵੇਸ਼ਭੂਸ਼ਾ ਇੰਚਾਰਜ	-	ਜਤਿੰਦਰ ਸੋਨੂੰ
ਵੇਸ਼ਭੂਸ਼ਾ, ਲਾਈਟ, ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ	-	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ : "ਚੱਕ੍ਰਵਯੂਹ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ', 5 ਜੁਲਾਈ, 2012 ਨੂੰ, ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ 'ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ' ਵਲੋਂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਡਰਾਮਾ (ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ, ਮੰਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

"ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ" ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਮੰਚਨ ਸੰਸਥਾ : 'ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)
ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾ : 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)
ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 4 ਜੁਲਾਈ, 2013
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)

Cast : ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਰੋਲ

ਆਵਾਜ਼-1	:	ਆਕਾਸ਼ ਅਰੋੜਾ
ਆਵਾਜ਼-2	:	ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਦੀਪਕ	:	ਨਰਿੰਦਰ ਸੇਠੀ
ਰੌਸ਼ਨੀ	:	ਜੋਤਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਕੋਰਸ	:	ਤਰੁਨ ਸ਼ਰਮਾ
		ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
		ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
		ਵਿਲਸਨਪ੍ਰੀਤ
		ਪੰਕਜ ਸ਼ਰਮਾ
		ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ
		ਨਵਦੀਪ ਅਰੋੜਾ
		ਅਭਿਸ਼ੇਕ
		ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੰਗੀਤ	:	ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ
ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ	:	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

"ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ" ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਮੰਚਨ ਸੰਸਥਾ : 'ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)
ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾ : 'ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)
ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ : 4 ਜੁਲਾਈ, 2013
ਮੰਚਨ ਸਥਾਨ : 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)

Cast : ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਰੋਲ

ਰੇਡੀਓ ਆਵਾਜ਼	:	ਮਨਜਿੰਦਰ ਅਨਜਾਨ
ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ	:	ਜੇ.ਟੀ. ਜਤਿੰਦਰ
ਆਵਾਜ਼ ਪਾਤਰ	:	ਅਭਿਸ਼ੇਕ
ਆਵਾਜ਼ ਪਾਤਰ	:	ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਭਗਵਾਨ	:	ਗੁਰਬਾਜ ਸਿੰਘ
ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇਵ	:	ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ
ਅਸਤਰ	:	ਨੀਰਜ ਸ਼ਰਮਾ
ਆਤੰਕਵਾਦੀ	:	ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ
ਸਿੱਧਾ	:	ਸੁਰਜਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪੁੱਠਾ	:	ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ	:	ਤਨੂਪ੍ਰੀਤ
ਔਰਤ	:	ਜੱਸੀ ਜਸਵਿੰਦਰ
ਸੂਤਰਧਾਰ	:	ਕੁਲਦੀਪ
ਨਟ	:	ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ
ਨਟੀ	:	ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ

ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ-1	:	ਜੇ.ਟੀ. ਜਤਿੰਦਰ
ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ-2	:	ਤਰੁਨ ਸ਼ਰਮਾ
ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ-3	:	ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ
ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ-4	:	ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ-5	:	ਨਵਦੀਪ
ਕੋਰਸ	:	ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਕਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਿਲਸਨਪ੍ਰੀਤ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਸੰਗੀਤ	:	ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ
ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ	:	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

6000 ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ 'ਮੱਕੜੀ ਨਾਟਕ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੇ 'ਮੱਕੜੀ ਨਾਟਕ' ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਔਲਖ ਦੇ ਘਰ ਬਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਬੇ ਲੰਬੀ ਦੇ ਇਕ ਉੱਚੇ ਤੇ ਲੰਬੇ-ਚੌੜੇ ਥੜ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ (6000) ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਈ।

ਪੱਛਮ ਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਔਲਖ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਦੇ ਤੱਤ ਵਰਤ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੌਧਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਇਹ ਨਾਟਕ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਸਧਾਰਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕਰਦਾ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਟਕ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਤਾਪ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਬੁਣਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ, ਵਿਆਪਕ ਉਥੱਲ ਪੁੱਥਲ, ਬੇਚੈਨੀ ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਖਰਾਬੇ ਵੱਲ ਕਲਾਤਮਿਕ ਰਮਜ਼ਾਂ ਸੁੱਟਦਾ, ਭੰਬਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪਈ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਇਕ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪਕ (ਮੈਟਾਫਰ) ਬਣ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਤਿ ਬੌਧਕ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਔਲਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਸਤੂ ਆਮ ਪੇਂਡੂ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਹਲੂਣ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ।

'ਸੁਨਹਿਰੀ', 'ਚਿੱਟੇ' ਤੇ 'ਕਾਲੇ' ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੁਨਹਿਰੀ, ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਕਾਲੇ ਮੱਕੜੀ ਦੇ ਜਾਲੇ ਵਾਲੇ ਚੋਲੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਕਾਮਰੇਡ' ਦੇ ਚੋਲੇ ਉੱਤੇ ਤਰੇੜਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਬਿਖਰਾਵ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੇ ਹਨ।

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੂਬੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ ਨੇ 'ਸੁਨਹਿਰੀ', ਰਵੀ ਨੰਦਨ ਨੇ 'ਚਿੱਟੇ', ਲੱਖੇ ਲਹਿਰੀ ਨੇ 'ਕਾਲੇ', ਬਲਵੰਤ ਰੁਪਾਲ ਨੇ 'ਫ਼ਲਸਫ਼ੀ', ਇੰਦਰਜੀਤ ਨੇ 'ਕਾਮਰੇਡ' ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਧੂੜੀ ਰਖਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਔਲਖ (ਮਜ਼ਦੂਰ), ਜਸਬੀਰ ਜੱਸਾ (ਕਿਸਾਨ), ਅਮਰਜੀਤ ਦਿੱਲੀ (ਮਜ਼ਦੂਰ), ਮਨਜੀਤ ਚਾਹਲ, ਸੁਪਨਦੀਪ ਚਾਹਲ, ਬਿਮਲਜੀਤ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਜੋਤੀ, ਅਨੂੰ, ਲੀਜ਼ਾ ਤੇ ਨਵੂ ਨੇ ਵੀ ਫਸਾਦੀ ਝਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਕਮਾਲਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਭਾਰੀ ਭਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਰਵੀ ਨੰਦਨ ਦੇ ਗੀਤ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਇਕ ਸਫਲ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਔਲਖ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 'ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਮਾਨਸਾ' ਦੇ ਹੰਢੇ ਹੋਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

–ਅਵਤਾਰ

'ਅਜੀਤ' (ਜਲੰਧਰ)–29 ਨਵੰਬਰ, 1989

ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਾਟਕ "ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ" ਪੇਸ਼

(ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 3 ਦਸੰਬਰ : ਅਦਾਕਾਰ ਮੰਚ ਮੁਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਉਘੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਅਤੇ ਕਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ "ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ" ਦਾ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ, ਸੈਕਟਰ-46 ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੁੱਟਦੇ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਵਿ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਕੇ. ਐੱਸ. ਸਲੂਜਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਇਹ ਨਾਟਕ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਵਾਚਦੀਆਂ ਅਤੇ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੇ ਕਾਵਿਕ ਸੰਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਕ ਅਮੀਰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਔਰਤ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਰਦ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਰ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਇਕਲਾਪੇ ਦੀ ਮਾਰੀ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਕੈਦ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਾਣੀ ਗਵਾਚ ਗਏ ਹੋਣ,

ਮੁਹੱਬਤ ਮਰ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਜ਼ੰਗ ਲੱਗ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਨਾਟਕ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਨੀਸ਼ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਨਮੋਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਚਹਿਲ, ਕੁਮਾਰੀ ਹਰਜਾਪ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ।

"ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ",
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ ਦਸੰਬਰ 4, 2008

Punjabi Play "Mann De Haani" Staged

(Our Correspondent) Chandigarh, December 3 : The Adakar Manch, Mohali, staged a Punjabi play "Mann De Haani" (soul mate) in the auditorium of Government College, Sector-46, here today. The play with altogether new theatrical perception was a treat to watch for its dialogues in verse and actors competence to render these with the emotional feel bringing out the intent of the script. The poineering musical play written in verse form with dialogues in poetry was sculpted by Ravinder Ravi and directed by Dr. Sahib Singh with an excellent comprehension of the complexities of human relationships.

Engrossed in the transport business and other money generating pursuits the protagonist ignores his loving wife, who failing to compromise and having no option finds a sympathetic partner in her life.The lighting effects by Jaspal Singh and musical score by Jatinder Shah augmented the production level.

Versatile actress Anmol Bharat and Harman Pal led the cast with Manish Kapoor, Gurbir, Manjit Kaur, Karan and Harjot Kaur. Former editor Punjabi Tribune Gulzar Singh Sandhu welcomed the chief guest Principal Dr. K. S. Saluja.

"Hindustan Times", Chandigarh, India,
Dec. 4, 2008

कविता के साथ संवाद ने रंग भर दिया

चंडीगढ़ : किस तरह मन की खुशी के लिए इन्सान तड़पता है वह खुशी पाने के लिए अपने सामाजिक रिश्तों और प्यार को भूलकर किस तरह गलत राह चल पड़ता है। कुछ इसी तरह की कहानी ''मन दे हाणी'' नामक पंजाबी नाटक की है। नाटक का मंचन सैक्टर-46 के सरकारी कालेज में हुआ। अदाकार मंच मोहाली की ओर से प्रस्तुत किए गए नाटक की थीम ऐक्सट्रा मेरीटिल अफेयर्स थी। इसे कविता संवाद के साथ प्रस्तुत किया गया।

नाटक की कहानी पति पत्नी और प्रेमी के इर्द-गिर्द घूमती है, कोरस में सभी डायलाग पंजाबी कविता के जरिए बोले गए हैं। नाटक की कहानी रविन्द्र रवि ने लिखी और बैक ग्राउंड म्यूजिक जतिन्द्र ने दिया है। ''मन दे हाणी'' नाटक में तीनों पात्र अपनी आत्मा और मन की शांति के लिए हर वह काम करते हैं जो समाज की नजरों में गलत है। प्ले को देखने के लिए काफी संख्या में दर्शक उपस्थित हुए। प्ले को शहर के मशहूर थियेटर कलाकार डा. साहिब सिंह ने निर्देशित किया। प्ले में सभी कलाकारों ने बेहतरीन अदाकारी को प्रदर्शन किया। (ब्यूरो)

"ਅਮਰ ਉਜਾਲਾ', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ
ਦਸੰਬਰ 4, 2008

अकेलेपन व व्यस्तताओं की दास्तां ''मन दे हाणी''

चंडीगढ़ 3 दिसंबर (हेमा) : पति अक्सर काम की व्यस्तताओं में खोया रहे तो पत्नी को भावनात्मक अकेलेपन का अहसास होने लगता है। वह मन की बातें अपने जीवन साथी से सांझा करना चाहती है। किन्तु पति के पास वक्त ना होने के कारण वह किसी दूसरी की तरफ आकर्षित हो जाती है। अंदरूनी कश्मकश के अंत में जिस्म के रिश्ते से जीत जाता है मन का रिश्ता।

सैक्टर-46 के राजकीय कालेज के सभागार में आज सायं डा. साहिब सिंह द्वारा निर्देशित पंजाबी नाटक ''मन दे हाणी'' मंचित किया गया। नाटक में पत्नी, जो कि अपने जीवन साथी के साथ बादलों के पंखों पर उड़ना चाहती है, जो हवा के संग-संग जीवन के गीत गुनगुनाना चाहती है, जो पति की छूअन में भी किसी कविता की पंक्तियों का स्पर्श चाहती है। किन्तु पति अपनी पत्नी और परिवार को सुविधाएं देना चाहता है। सो उसका ध्यान हर समय अपनी ट्रांसपोर्ट कंपनी के बढ़ाने में ही

लगा रहा है। दोनें की अपनी मजबूरियां हैं, अपनी कश्मकश है और अपने ही तर्क हैं। किन्तु कोई एक-दूसरे के अनुरूप ढलना नहीं चाहता।

एक दिन पत्नी को अपने मन का हाणी मिल जाता है, जो उसकी भावनाओं को समझता है तथा दोनों में मन का रिश्ता कायम हो जाता है। एक रिश्ता, जो तन के रिश्ते से ऊपर है। एक दिन पति पत्नी को उसके प्रेमी के साथ देख लेता है तथा यह कह कर लौट जाता है कि शायद वह गलत जगह पर आ गया है। मंच की पृष्ठभूमि में नीला आसमान और उस पर जाल पड जाता है तो मन का पंरिदा किस तरह से फड़फड़ाता है आजाद होने को। नाटक के संवाद काव्यात्मक शैली में लिखे होने के कारण उसे एक अलग पहचान प्रदान करते हैं। यही नहीं, इसमें गीत व कोरियोग्राफी को भी शामिल किया गया था। पत्नी की भूमिका अनमोल भारत ने निभाई। आक्रोश एवं मोहब्बत के पलों को उन्होंने मंच पर बाखूबी दर्शया। इसके इलावा पति की भूमिका मनीष कपूर ने तथा प्रेमी की हरमनपाल सिंह ने निभाई। नाटक की कहानी रविन्द्र रवि ने लिखी तथा संगीत जतिन्द्र शाह ने दिया।

"ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ", ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ,
ਦਸੰਬਰ 4, 2008

पैसे ने किया रिश्ते को दरकिनार

नीतू लतांत, चंडीगढ़ः आज के भौतिकवादी युग में हर इन्सान पैसे की चाह में भाग रहा है, ताकि वह सुविधाएं जुटा सके। पैसे के चक्कर में ही इन्सान अपने हर रिश्ते को दरकिनार कर देता है। उसके लिए किसी की भावनाओं का भी कोई महत्व नहीं रह जाता है। इसी थीम पर आधारित था पंजाबी नाटक ''मन दे हाणी''। अदाकार मंच मोहाली की ओर से इस नाटक का मंचन बुधवार को सैक्टर-46 स्थित गवर्नमैंट कालेज में किया गया। नाटक में हर संवाद काव्य शैली में बोला गया, जो दर्शकों के लिए एक अलग अनुभव था। नाटक में एक स्त्री के अंर्तमन के संघर्ष को दर्शाया गया है। रविन्द्र रवि के लिखे और डा. साहिब सिंह ने निर्देशन में मंचित इस नाटक में एक दंपती की कहानी है। इसमें पैसे के चक्कर में पति अपनी पत्नी को समय नहीं दे पाता है। पति की नजर में स्त्री केवल पुरुष के मनोरंजन का सामान है और उसका कर्तव्य अपने पति और बच्चों का ख्याल रखना है। पति के रूखेपन की वजह से पत्नी का प्रेम संबंध किसी अन्य पुरुष के साथ बन जाता है।

पत्नी कई बार अपने पति को पैसे कमाने के अलावा उसके अन्य कर्तव्यों की ओर भी ध्यान दिलाना चाहती है, लेकिन वह असफल रहती है। ऐसे में वह अंत में अपने पति को दूसरी व्यक्ति कें साथ प्रेम संबंध के बारे में भी बता देती है। नाटक में कसे संवाद और पात्रों द्वारा अपनी भूमिका के साथ किए न्याय की वजह से यह दर्शकों पर अमिट छाप छोड़ने में कामयाब रहा। नाटक में मुख्य भूमिका अनमोल भारत, मनीष कपूर, हरमनपाल सिंह, गुरबीर, अरुण चहल और मनजीत कौर ने निभाई है।

"ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਭਾਸਕਰ", ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ
ਦਸੰਬਰ 4, 2008

Theatre Lovers get a Masked Treat

Neeraj Bagga (Tribune News Service, Amritsar, July 3) Ravinder Ravi's poetic play “Makhote Te Hadse” was staged on the first day of the theatre festival being held at Virsa Vihar here yesterday unlike plays unfolding sequenced narrative displaying development of characters, especially, protagonists, the play was an artistic attempt to explore and comment on defining the changing role of women over the time. Artists wearing masks of various shapes and sizes, covered with apparels of different hues, articulated the fate of women in the past and present. Receptive audience gathered in the hall lapped up the concept conveyed with the help of movement of hands and dance.

The play does not talk about oppression on women confined to a particular geograpical region, class or country in this way. It has universalised its appeal by addressing the problems of entire womanhood. It conveyed that religious despotic rulers, politicians and societies have contributed to the woes of women in the way on the past.

The play colminated with the advance of the advice that an attempt should be made to re analyse the past by being above petty religious and political beliefs.

Kewal Dhaliwal directed the play while Harinder Sohal was the musician. The cast included Jaswinder Kaur, Kuldeep Bal, Amit Aneja, Gurtej Singh, Virpal Kaur, Gurjot Singh and Barinder.

"The Tribune", July 4, 2009

''मुखौटे ते हादसे'' ने बयां की नारी व्यथा

वरिष्ठ संवाददाता, अमृतसर : बुधबार को विरसा विहार में खेला गया नाटक ''मखौटे ते हादसे'' ने नारी की व्यथा बयां कर दी। यह नाटक एन.आर.आई लेखक रविंदर रवि निवासी कनाडा द्वारा लिखा गया था। नाटक एक कोठे पर वेश्वा (नाचने वाली) की व्यथा पर फोकस था। किस तरह नारी कोठे से बचकर समाज के बीच रहने का प्रयत्न करती है, लेकिन लोग उसे जीने नहीं देते। नाटक के अंत में नारी जब बगावत में उतर आती है तो समाज को उसके सिद्धांत के आगे सिर झुकाना ही पड़ता है। इसके पहले विरसा विहार में शिरोमणी नाटकार केवल धालीवाल के नाटकों को पांच दिवसीय मेला शुरू हुआ। यह नाटक मंच रंगमंच नाट्य संस्था की ओर से एक महीना के वर्कशाप के दौरान तैयार किए गए हैं। बुधवार को उद्घाटन रस्म डी.सी. काहन सिंह पन्नू ने अदा की। समारोह की अध्यक्षता पाकिस्तान से आए रमेश लाल मोतवानी कैबिनेट सचिव गवर्नमेंट आफ पाकिस्तान ने की।

इसमें कुल पांच नाटक खेले जाने हैं। मेले का पहला नाटक रविन्द्र रवि द्वारा लिखित ''मुखौटे ते हादसे'' पेश किया गया, जो कि एक कलात्मक पेशकारी बन गई। इस काव्य नाटक में महिला की अथाह शक्ति को प्रतीकात्मक रूम में अग्र भूमि में रख कर समूची इंसानियत तथा मानव जाति को आतंक, जुर्म, तस्करी व ऐसी और शक्तियों के विरूद्ध महायुद्ध में शामिल होने के लिए आह्वान किया गया है।

इस नाटक का संगीत हरिंदर सोहल ने तैयार किया व नाटक में मुख्य भूमिका जसविंदर कौर, कुलदीप बल्ल, अमित अनेजा, गुरतेज सिंह, वीरपाल कौर, गुरुजोत सिंह व बरिन्दर ने निभाई।

केवल धालीवाल के निर्देशन में पेश हुए इस कलात्मक नाटक के दर्शकों को सीट पर बिठाए रखा। इस अवसर पर जतिन्द्र बराड़, टी.एस. राजा, भुपिन्द्र संधु, जसवंत जस्स, डा. मनमोहन, जगदीश सचदेवा, प्रितपाल, पाली, रमेश यादव, सुखविन्द्र विरक, सर्वजीत लाडा, कुलजीत डोनी, परमिन्द्रजीत, डा. साहिब सिंह, डा. आतमजीत सिंह आदि मौजूद थे।

"ਦੈਨਿਕ ਜਾਗਰਣ",
2 ਜੁਲਾਈ, 2009

चेहरे छुपे हैं मुखौटों के पीछे

''मुखौटे ते हादसे'' विरसा विहार में नाटक के जरिए कलाकारों ने दिखाया आइना

सिटी रिपोर्टर, अमृतसर : 'हर चेहरे पर चढ़ा मुखौटा खो गई है पहचान सखे, आज अंधेरे की चौखट पर खड़ा विवश दिनमान सखे' सचमुच चेहरों के ऊपर मुखौटें है। किस मुखौटे के पीछे कौन सा चेहरा छुपा है, कयास लगाना मुश्किल है। अंधेरा इतना भयावह है कि सूरज भी उसके सामने आने से खौफ खाता है, वह बेबस है, लाचार है। अब तो इन मुखौटों से सावधानी ही बचाव है।

इसी थीम पर आधारित नाटक ''मुखौटे ते हादसे'' का मंचन बुधवार की शाम विरसा विहार में हुआ। शिरोमणी नाटककार केवल धालीवाल के नाटकों के पंच-दिवसीय मेले के पहले दिन मंचित इस नाटक का आधार आज के समाज के हालात हैं। आतंकवाद, भ्रष्टाचार, नशाखोरी, नारी उत्पीड़न, कन्या भ्रूण हत्या, गरीबी, भुखमरी आदि मुद्दों को इसमें स्थान दिया गया है। रविन्द्र रवि की पोयटरी पर आधारित इस नाटक का डायरेक्शन केवल धालीवाल ने किया है, जबकि संगीत हरिन्द्र सिंह सोहल का है। नाटक में नारी को मां, धरती, विरसा आदि के रूप में संबोधित किया गया है। इसके जरिए कलाकारों ने कुंठा, दहश्त, धार्मिक उन्माद, विश्वासघात, सियासी तिकड़म सभी पर फोकस किया गया है। नाटक में जसविन्द्र कौर, कुलदीप बल्ल, अमित अनेजा, गुरतेज सिंह, वीरपाल कौर, बरिन्द्र आदि ने सराहनीय भूमिका उदा की। इस मौके पर डी.सी. काहन सिंह पन्नू के अलावा पाक सरकार के कैबिनेट सचिव रमेश लाल, जतिन्द्र बराड़, डा. परमिन्द्रजीत, टी.एस. राजा, भुपिन्द्र संधू, जसवंत जस, डा. मनमोहन, जगदीश सचदेवा, प्रितपाल पाली, रमेश यादव, सुखविन्द्र विर्क, सर्वजीत लाडा, कुलजीत डोनी, डा. साहिब सिंह और डा. आतमजीत आदि उपस्थित हुए।

"ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ",
2 ਜੁਲਾਈ, 2009

विरसा विहार में 5 दिवसीय नाटक मेला शुरू

अमृतसर, 1 जुलाई (रणजीत) : मंच रंगमंच नाट संस्था द्वारा एक महीने के वर्कशाप के दौरान तैयार किए गए नाटकों का 5 दिवसीय मेला आज विरसा विहार में शुरू हुआ। इसका उद्घाटन डी.सी. काहन सिंह पन्नू ने किया जबकि इसकी अध

यक्षता गवर्नमैंट आफ पाकिस्तान के कैबेनिट सचिव रमेश लाल (सिंघ) ने की। मेले का पहला नाटक रविन्द्र रवि द्वारा लिखे "मुखौटे ते हादसे" पेश किया। इस काव्य नाटक में नारी की अथाह शक्ति को प्रतीकात्मक रूप में सम्पूर्ण इंसानियत व मानव जाति को आतंक, जुर्म, तस्करी और ऐसी ही अनेक न-वाचक शक्तियों के विरूद्ध महायुद्ध में शामिल होने के लिए ललकारा गया है।

नाटक का संगीत हरिन्द्र सोहल ने तैयार किया और नाटक में मुख्य भूमिकाएं जसविन्द्र कौर, कुलदीप बल्ल, अमित अनेजा, गुरतेज सिंह, वीरपाल कौर, गुरजोत सिंह और बरिन्द्र ने निभाईं। केवल धालीवाल ने इस नाटक का निर्देशन किया।

इस मौके पर जतिन्द्र बराड़, टी.एस. राजा, भुपिन्द्र संधू, जसवंत जस्स, डा. मनमोहन, जगदीश सचदेवा, प्रितपाल पाली, रमेश यादव, सुखविन्द्र विर्क, सर्वजीत लाडा, कुलजीत डोनी, परमिन्द्रजीत, डा. साहिब सिंह, डा. आतमजीत सिंह आदि उपस्थित थे।

"ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ",
2 ਜੁਲਾਈ, 2009

'ਚੱਕਰਵਿਊ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ 30 ਰੋਜ਼ਾ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸਮਾਪਤ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਦਾ ਜਾਦੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 6 ਜੁਲਾਈ (ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ਸੁਖਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਹੋੜੂ)- ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ 'ਚੱਕਰਵਿਊ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ' ਦੀ ਭਾਵ ਪੂਰਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਥਾਨਿਕ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਖੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਡਰਾਮਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ 12ਵੀਂ 30 ਰੋਜ਼ਾ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਸੰਯੋਜਕ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਕਾਰਨ ਕਾਮ, ਲੋਭ, ਪਦਾਰਥਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕੀ ਜੁਗਤਾ ਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਸਰਾਹੁਣਯੋਗ ਰਹੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਨ.ਐਸ. ਡੀ. ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੋ. ਰੋਬਿਨ ਦਾਸ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਹਸਪਤਾਲ

ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਟਕ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਜਦਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਰੋਬਿਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਆਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ, ਗੁਰਜੀਤ ਚੰਨੀ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜਤਿੰਦਰ ਸੋਨੂੰ, ਮੁਹੰਮਦ ਕੈਸਰ, ਪਾਇਲ ਕਾਲੜਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈਰੀ, ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੈਂਥ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਿੱਕੀ, ਅਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਸਚਿਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਸੰਯੋਗ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਜਗਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

'ਅਜੀਤ', ਜਲੰਧਰ, ਭਾਰਤ,
7 ਜੁਲਾਈ, 2012

ज्वलंत मुद्‌दों पर कविताओं से कटाक्ष

वरिष्ठ संवाददाता, अमृतसर : विरसा विहार में पिछले एक महीने से चल रही अंतरराष्ट्रीय रंगमंच आर्टिस्ट वर्कशाप का वीरवार को समापन हो गया। समापन के पहले इस वर्कशाप में हिस्सा लेने वाले भारत-पाकिस्तान के कलाकारों ने एक मंच पर नाटक चक्रव्यूह ते पिरामिड का मंचन किया। यह नाटक केवल कविताओं पर आध ाारित था। नाटक चक्रव्यूह ते पिरामिड के साथ ही कलाकारों ने एक-दूसरे से विदा लिया।

नाटक में कलाकारों ने सभी ज्वलंत मुद्‌दों पर कविताओं के जरिए कटाक्ष किया। नशे के बढ़ते दलदल को लेकर कहा कि :

'गैंग युद्ध विच्च बदल गए ने
नशेया दे जिस्मां दे व्यापार
धन दा मायाजाल जिवें
इक अनार सौ बीमार'

आज के दौर में प्यार की बदलती परिभाषा पर कटाक्ष कुछ यूं किया :

'कित्थे तुर गए हीर रांझे

किथ्थे तुर गए ने मिर्जा साहिबा
किथ्थे हुस्न इश्क दे किस्से
सच्चा सुच्चा दिल दा प्यार'

आज के दौर में लचर गीतों पर कलाकारों ने कुछ यूं कविता के जरिए टिप्पणी की :

'इस गीत विच्च कोई अर्थ नहीं है
ऊल जुलूल है रौला रप्पा
जिस मुद्रा विच्च दिल न छलके
निरा फिजूल है अड्डी-टप्पा'

आखिर में जल संरक्षण को लेकर कलाकारों ने कहा कि :

'तेरा शब्द मैं तेरा अर्थ
मिटे न आप न हो बेअर्थ
तुरदी रहे यह सदा कहानी
पानी विच्च तुरदा जिऊं पानी
नूर बीज विच नूरी पानी'

इस वर्कशाप में हिस्सा लेने वाले मेरठ के गुरजीत सिंह, नवांपिंड के जतिंदर पाल सिंह, संगरूर के सिमरन धालीवाल, अमनदीप कुमार, गुरप्रीत भंगू, बंगा के सुनील कुमार, अबोहर के नवजोत सिंह सिद्धु, बठिंडा के पवनदीप सिंह, हैरी संधू, फाजिल्का के अशोक, फरीदकोट के बलविंदर वरियाम, पटिआला के सुखजीत सिंह व प्ररणदीप सिंह, लुधियाना के अभिषेक, राजिंदर सैनी, बटाला की जसविंदर कौर जस्सी और मलेरकोटला के गुरजीत सिंह चन्नी, लाहौर के मोहम्मद कैसर अली के अतिरिक्त दिल्ली की पुनीत धालीवाल, पायल, राजिंदर सैनी, जसविंदर कौर जस्सी, पुनीत ध ालीवाल, गुरदेव सिंह, सचिन प्रसाद ने कहा कि हम सभी को इस वर्कशाप में हिस्सा लेकर बहुत कुछ सीखने को मिला। विरसा विहार सोसायटी के प्रधान व शिरोमणी नाटककार केवल धालीवाल ने कहा कि ऐसी वर्कशाप आयोजिक करके कला को बढ़ावा देना ही हमारा प्रयास है, इसमें नेशनल स्कूल आफ ड्रामा (एनएसडी) का हमें भारी सहयोग मिला।

'ਜਾਗਰਣ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
6 ਜੁਲਾਈ, 2012

चक्रव्यूह में उलझा तानाबाना

विरसा विहार में आयोजित 12वीं वार्षिक थियेटर वर्कशाप में नाटक मंचित

भास्कर नयूज, अमृतसर

विरसा विहार में वीरवार की शाम भारतीय और पाकिस्तानी कलाकारों ने चक्रव्यूह और पिरामिड नाटक को मंचन किया। करतार सिंह दुग्गल आडिटोरियम में खेले गए इस नाटक का कला प्रेमियों ने आनंद उठाया। नेशनल स्कूल आफ ड्रामा, रंग-मंच और विरसा विहार सोसायटी की तरफ से आयोजित 12वीं वार्षिक मासिक वर्कशाप में कलाकारों ने कला के गुर सीखे। डा. रविंदर रवि लिखित और शिरोमणी नाटककार केवल धालीवाल द्वारा निर्देशित नाटक में पिरामिड तकनीक और स्टेज क्राफट का अनोखा और नया प्रयोग देखने को मिला।

दस दिशाओं और एक आरंभिक थीम गीत पर आधारित मंचित इस नाटक को 10 मिनी या लघू नाटक भी कहा जाता है। नाटक में संगीत हरिंदर सोहल की तरफ से दिया गया। इस नाटक में गुरजीत चन्नी, दिनेश कुमार, जतिंदर सोनू, मुहम्मद कैसर, पायल कालरा, राजिंदर कौर, जसविंदर जस्सी, हरप्रीत हैरी, स्टालिनजीत सिंह, सिमरनजीत सिंह, परनदीप सिंह कैंथ, गुरजीत सिंह, सुखजीत सिंह, हरजीत सिंह, अमनदीप सिंह, गुरजीत सिंह, बलविंदर विक्की, अमनदीप कुमार, अशोक कुमार, जतिंदरपाल सिंह, पवनदीप, अभिषेक, सचिन प्रसाद, संयोग सिंह, गुरदेव सिंह आदि ने अपनी कला दिखाई। इस अवसर पर अमनदीप अस्पताल की डायरेक्टर डा. अमनदीप कौर, आर्थो सर्जन अवतार सिंह तथा जतिंदर बराड़ मौजूद थे।

'ਭਾਸਕਰ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਭਾਰਤ)
6 ਜੁਲਾਈ, 2012

ਨਾਟਕ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਤੇ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਦਾ ਮੰਚਨ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 4 ਜੁਲਾਈ

ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਉਤਸਵ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਦੋ ਨਾਟਕ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਅਤੇ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਦਾ ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਾਟਕ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੇਠ ਜਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਲੋਕੀਂ ਤੁਰ ਤਾਂ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਜੁ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਕੱਲਤਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ 'ਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਬੀਮਾਰ ਹੈ। ਧਰਮ, ਕਰਮ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਕ ਦਾ ਸਫਰ ਚੌਰਾਹੇ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਥੰਮ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਫ਼ਲ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਜੀਣ ਯੋਗ ਬਣਾ ਲਈਏ, ਚੰਨ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਸੇਠੀ, ਜੋਤਪ੍ਰੀਤ, ਆਕਾਸ਼ ਅਰੋੜਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਨਾਟਕ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀ। ਇਹ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇ, ਹੋਵੇ ਨਵਾਂ ਸਵੇਰਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਜੇ.ਟੀ. ਜਤਿੰਦਰ, ਤਨੂਪ੍ਰੀਤ, ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ, ਸੂਰਜਪਾਲ, ਨੀਰਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਪੰਕਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਵਦੀਪ ਅਰੋੜਾ, ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ, ਕੁਲਦੀਪ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਤਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ, ਵਿਜੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਹਿਲਾਂਵਾਲਾ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸੇਠੀ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ਪਵੇਲ ਸੰਧੂ, ਦਲਜੀਤ ਅਰੋੜਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਰੰਗਮੰਚ ਉਸਤਵ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਤੇ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਾਟਕ 'ਵਕਤ ਹੈ ਬਰੇਕ ਦਾ' ਦਾ ਮੰਚਨ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸਾਢੇ 6 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ।

'**ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ**', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ
5 ਜੁਲਾਈ, 2013

...और छेड़ दी संविधान पर बहस

भास्कर न्यूज । अमृतसर

मंच रंगमंच थिएटर ग्रुप की तरफ से शुरू की गई सातवें 'पंजाबी रंगमंच उत्सव' की श्रृंखला के तहत वीरवार को विरसा विहार के मंच से दो नाटकों का मंचन किया गया। 2 जुलाई से शुरू इस उत्सव में पेश नाटक 'रुके हुए यथार्थ' और 'आध ी रात दोपहर' रविंदर रवि द्वारा लिखित हैं। इनका निर्देशन ग्रुप के डायरेक्टर तथा उत्सव आयोजक केवल धालीवाल ने किया है।

इंसाफ की गुंजाइश कम : नाटक रुके हुए यथार्थ वर्तमान की युवा पीढ़ी को लेकर तैयार किया गया है। विकास और तरक्की की दौड़ में सभी शामिल हैं। लोग भाग रहे हैं। उनकी दिशा तो है, मगर लक्ष्य अथवा मंजिल का पता नहीं, बस मची हुई है भागमभाग। नाटक संविधान पर भी बहस छेड़ता है, क्योंकि इसमें आम आदमी के लिए इंसाफ की गुंजाइश कम है। बहस का निचोड़ निकलता है कि संविधान बनाने वाले नुकीली कील पर बैठ कर इसकी रचना करें। इस नाटक में नरिंदर सेठी, जोत प्रीत, आकाश अरोड़ा ने दमदार अभिनय किया है।

परफयूम नहीं पसीना चाहिए : दूसरे नाटक 'आधी रात दोपहर' की थीम संघर्ष के इर्द-गिर्द बुनी गई है। इसमें लेखक ने उन सोए हुए लोगों को जगाने की कोशिश की है जो बंजर में भी दरिया बहा देते हैं। नाटक सवाल करता है कि पसीने से सोना उगाने का मादा रखने वाले कहां चले गए। हमारी युवा पीढ़ी पसीने की बजाए परफयूम बहाने में लगी हुई है। इन दोनों ही नाटकों में संगीत दिया हरिंदर सोहल ने और निर्देशित किया केवल धालीवाल ने।

'दैनिक भास्कर',
5 जुलाई, 2013

कलाकारों ने अपनी कला से किया दर्शकों को मंत्रमुग्ध नाटक 'रुके हुए यथार्थ' और 'आधी रात दोपहर' का मंचन

अमृतसर, 4 जुलाई (रामबनी) : मंच रंगमंच व विरसा विहार अमृतसर की ओर से 13वीं थियेटर वर्कशाप के दौरान नाटक 'रुके हुए यथार्थ' व 'आधी रात दोपहर' का मंचन किया गया। दोनों नाटकों के कलाकारों गुरतेज मान, अमनप्रीत बल, विशु शर्मा, तरुण शर्मा, गुरकीरत संधू, स्टालिनजीत व अभिषेक के अपनी कला से दर्शकों को मंत्रमुग्ध कर दिया। लेखक रविंदर रवि के नाटकों का निर्देशन शिरोमणी

नाटककार केवल धालीवाल ने किया। इस मौके पर जगदीश सचदेवा, गुरजिंदर सिंह माहल, भूपिंदर सिंह, गुरदेव सिंह, डा. परमिंदर सिंह, डा. सतिंदर औलख, डा. अरविंदर कौर, सतिंदरपाल सिंह विशेष रूप से मौजूद थे।

'दैनिक सवेरा', जालंधर, पंजाब, भारत
5 जुलाई, 2013

करतार सिंह दुग्गल ऑडिटोरयिम में नाटक पेश

अमृतसर, 4 जुलाई (भील) : मंच-रंगमंच की ओर से विरसा विहार के सहयोग से चल रहे 7वें पंजाबी रंगमंच उत्सव आज के तीसरे पड़ाव पर, शिरोमणी नाटककार केवल धालीवाल के निर्देशन तले 2 नाटक विरसा विहार के करतार सिंह दुग्गल ऑडिटोरियम में पेश किए गए। कैनेडियन पंजाबी नाटककार रविंदर रवि का लिखा नाटक 'रुके हुए यथार्थ' आज के युग के इंसान की कहानी है, जो अपनी ही रोशनी के तले जलता जा रहा है, वह जानता है कि उसने करना क्या है, लेकिल कैसे करना है, यह उसकी समझ से बाहर है, लोग चल तो रहे हैं, लेकिन पहुंचते कहीं भी नहीं। इस नाटक में नरिंदर सेठी, ज्योतिप्रीत, आकाश अरोड़ा, संतोष कुमार ने खूबसूरत भूमिकाएं निभाई। दूसरा नाटक 'अधी रात दोपहर' भी रविंदर रवि का लिखा कावि-नाटक पेश किया गया।

इन दोनों नाटकों का संगीत हरिंदर सोहल ने दिया, जिसमें आज के मनुष्य को बढिया जिंदगी के लिए संघर्ष करने की प्रेरणा दी गई। इस नाटक में जे.टी. जतिंदर, तनुप्रीत, स्टालिनजीत, सूरजपाल, नीरज शर्मा, नवदीप अरोड़ा, दिलप्रीत, कुलदीप, अभिषेक, तरुण शर्मा, जसविंद्र जस्सी, परविंद्र, पंकज शर्मा और गुरबाज सिंह ने प्रमुख भूमिका निभाई।

इस मौके पर विरसा विहार के महासचिव जगदीश सचदेवा, विजय शर्मा, गुरदेव सिंह महिलांवाला, पवनदीप, तलविंद्र सिंह, भुपिंद्र सिंह संधू, जसवंत सिंह जस और गुरजिंद्र सिंह माहल आदि उपस्थित थे।

5 जुलाई को नाटक 'वक्त है ब्रेक का' मंचन शाम 6.30 बजे विरसा विहार के करतार सिंह दुग्गल ऑडिटोरियम में होगा। इस नाटक के डायरैक्टर शिरोमणी नाटककार केवल धालीवाल हैं।

'पंजाब केसरी',
5 जुलाई, 2013

Punjabi theatre fest presents innovative storytelling technique

Tribune News Service
Amirtsar, July 4

The two plays staged at the seventh Punjabi Theatre Festival being held at Virsa Vihar, celebrated poetry. The plays 'Ruke Hoye Yatharth' and 'Adhi Raat Dupehar', based on Punjabi poet Ravinder Ravi's poetry and directed by Kewal Dhaliwal, were a compilation of Ravi's poetry in social context. The plays were appreciated for bringing out the emotions in the verse.

Both the plays used physical and musical theatre as well as stage as a prop for their presentation. The four-day festival. which is dedicated to the Punjabi theatre, will bring together different theatre groups and techniques weaved with story-lines that will entertain and educated the audience in Amirtsar. The festival organised by Manch Rang-macnch at Virsa Vihar, is an attempt by noted theatre personality Kewal Dhaliwal, to present innovative techniques of storytelling on stage. As may as five stage production will be presented in four days in the theatre fest by young theatre artistes from the region. "The plays have different styles of production from physical theatre to musicals and are based on classic adaptations." said Kewal.

'Amritsar Times' , Amirtsar,
July, 2013

7ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਉਤਸਵ 2013
'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਤੇ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 4 ਜੁਲਾਈ (ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ)—ਨਾਟਕ ਸੰਸਥਾ ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ ਵਲੋਂ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਸੱਤਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਉਤਸਵ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇ

ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 13ਵੀਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੌਰਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾ ਨਾਟਕ 'ਕਰਟਨ ਰੇਜ਼ਰ' ਵਜੋਂ 'ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ' ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗੀਤ ਹਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਪਾਵੇਲ ਸੰਧੂ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੀਮਾ, ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਸ਼ਰਮਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਅੱਜ ਦਾ ਨਾਟਕ : 'ਵਕਤ ਹੈ ਬਰੇਕ ਦਾ' ਇਸ ਰੰਗਮੰਚ ਉਤਸਵ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ 'ਵਕਤ ਹੈ ਬਰੇਕ ਦਾ' ਦਾ ਮੰਚਨ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਹਨ।

'ਅਜੀਤ', ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ
5 ਜੁਲਾਈ, 2013

ਅੰਤਿਕਾ

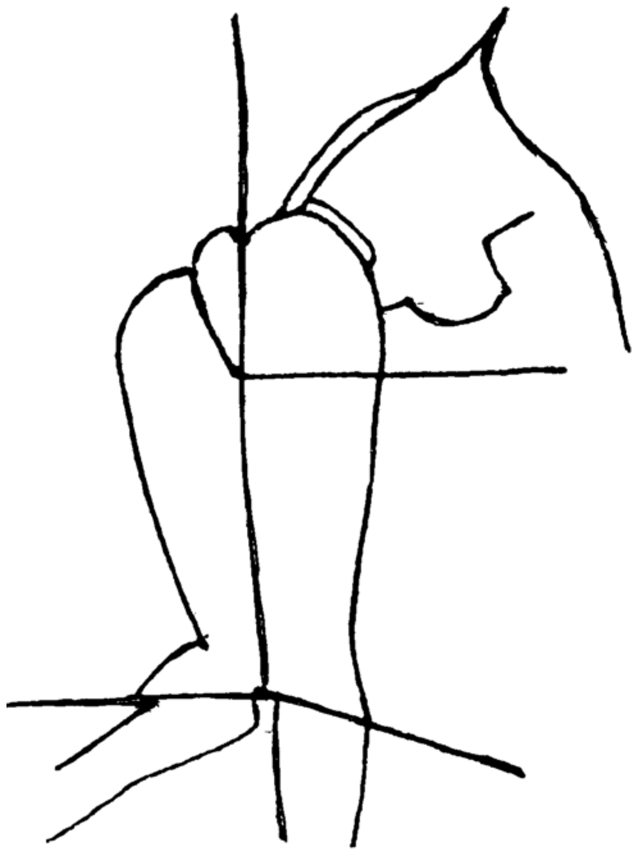

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

1. ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ—ਧਨਪਤ ਰਾਏ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਜਲੰਧਰ—1961
2. ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ—ਹਿੰਦ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ—1963
3. ਬਿੰਦੂ—ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਹਿਦੇਵ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਜਲੰਧਰ—1965
4. ਮੌਨ ਹਾਦਸੇ—ਰਾਜ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ—1967
5. ਦਿਲ-ਟ੍ਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ—ਨਿਊ ਬੁਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ—1969
6. ਸ਼ਹਿਰ ਜੰਗਲੀ ਹੈ—ਨਿਊ ਬੁਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ—1970
7. ਮੇਰੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਵਾਰੀ—ਨਿਊ ਬੁਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ—1972
8. ਜਲ ਭਰਮ-ਜਲ—ਕੇ. ਲਾਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ—1976
9. ਚਿੱਟੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ—ਕੇ. ਲਾਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ—1978
10. ਸੀਮਾਂ ਆਕਾਸ਼—ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1980
11. ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ—ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ—1983
12. ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼—ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ—1986
13. ਸੂਰਜ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—1989
14. ਗੰਢਾਂ—ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1993
15. ਸ਼ਬਦੋਂ ਪਾਰ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—1999
16. ਪੱਤਰ ਤੇ ਦਰਿਆ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2003
17. ਛਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਛਾਵੇਂ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2007
18. ਬਾਜ਼ ਦੀ ਨਜ਼ਰ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2010
19. ਨਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਸਲ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2013
20. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2014
21. ਨਿਹੋਂਦ ਦਾ ਗੀਤ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2015

ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (Collected works)

1. ਅਕੱਥ ਕਥਾ (1955 ਤੋਂ 1966, ਭਾਰਤ)
   —ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1988
   ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2005

2. ਵਣ ਵਾਣੀ (1967 ਤੋਂ 1974, ਕੀਨੀਆ)
   —ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1988
   ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2005

3. ਪਿਆਸਾ ਬੱਦਲ (1974 ਤੋਂ 1986 ਕੈਨੇਡਾ)
—ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1990
ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2005

4. ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ (1986 ਤੋਂ 2003 ਕੈਨੇਡਾ)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2004

5. ਪਿੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ (2003 ਤੋਂ 2014 ਕੈਨੇਡਾ)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2015

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ

Restless Soul—Indo-Candian Publishers,
Surrey, B.C. Canada-1978
Second Edition—National Book Shop, Delhi-2008

ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ

1. सूरज का तकीआ—प्रतीक पबलीकेशनज़, लुधिआणा—1998
दूजा ऐडीशन—नैशनल बुक शाप, दिॅली—2009

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ

1. ਗੰਢਾਂ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ)
—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਬਿਲਾਲ ਗੰਜ, ਲਾਹੌਰ—1999
2. ਸ਼ਬਦੋਂ ਪਾਰ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ)
—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਬਿਲਾਲ ਗੰਜ, ਲਾਹੌਰ—1999
3. ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਚੋਗ—ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ—1974-1989—(ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ)
—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਬਿਲਾਲ ਗੰਜ, ਲਾਹੌਰ—2002
4. ਪੱਤਰ ਤੇ ਦਰਿਆ (ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ)
—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਬਿਲਾਲ ਗੰਜ, ਲਾਹੌਰ—2005

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

1. "ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ"—ਮੁਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ—1974
2. "ਦਰ ਦੀਵਾਰਾਂ"—ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1981
3. "ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ"—ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ—1983
4. "ਚੌਕ ਨਾਟਕ"—ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ—1984
(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
5. "ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ"—ਦੀਪਕ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ—1984
(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
6. "ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ"—ਰਵੀ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1987
(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
7. "ਤਿੰਨ ਨਾਟਕ"—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—1990
(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
8. "ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ"—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2005
9. "ਮਖੌਟੇ ਤੇ ਹਾਦਸੇ"—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2009
10. "ਚੱਕ੍ਰਵਯੂਹ ਤੇ ਪਿਰਾਮਿਡ"—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2010
11. "ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦਰਿਆ"—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2015

ਥੀਮਕੀ ਤ੍ਰਿੱਕੜੀ (Thematic Trilogy)

1. "ਸੂਰਜ ਨਾਟਕ" (ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ, ਦਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ)
—ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ—1985
(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ : ਦੋ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2014

ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

1. "ਮੰਚ ਨਾਟਕ" (1974-90)—ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1993
2. "ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ-1" : ਸੈਂਚੀ ਪਹਿਲੀ (1974-1983)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2007

3. "ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ-2" : ਸੈਂਚੀ ਦੂਜੀ (1984-1987)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2007

4. "ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ-3" : ਸੈਂਚੀ ਤੀਜੀ (1990-2005)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2007

5. "ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ-4" : ਸੈਂਚੀ ਚੌਥੀ (2008-2010)
—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2013

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ :

1. "ਮੰਚ ਨਾਟਕ" (1974-1990)—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸ਼ਕਾਫ਼ਤ, ਲਾਹੌਰ, 2001

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ

1. "ਮਨ ਦੇ ਹਾਣੀ"—ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸ਼ਕਾਫ਼ਤ, ਲਾਹੌਰ, 2005

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

	ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ	ਪੰਨੇ
1.	ਚਰਾਵੀ	ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਸਹਿਦੇਵ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਜਲੰਧਰ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ—1963 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	115
2.	ਜੁਰਮ ਦੇ ਪਾਤਰ	ਨਿਊ ਬੁਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ—1968 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	155
3.	ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜੰਗਲ	ਰਾਜ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ—1969 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	120
4.	ਕੌਨ ਪ੍ਰਤੀਕੌਨ	ਹਜ਼ੂਰੀਆ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ 5.75 ਰੁਪਏ—1971 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	83
5.	ਮੈਲੀ ਪੁਸਤਕ	ਮੁਹਿੰਦਰਪਾਲ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ, ਜਲੰਧਰ ਅੱਠ ਰੁਪਏ—1973 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	96
6.	ਜਿੱਥੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨਹੀਂ	ਕੇ. ਲਾਲ. ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ ਵੀਹ ਰੁਪਏ—1978 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	139
7.	ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਲਚਰ	ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼,ਦਿੱਲੀ-6 ਪੈਂਤੀ ਰੁਪਏ—1985 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	128
8.	ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਟਾਪੂ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ-6 ਸੱਠ ਰੁਪਏ—1969 ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010	120
9.	ਗੋਰੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ-6 225 ਰੁਪਏ—2010	160

ਸਮੁੱਚੇ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ

1.	ਅਘਰਵਾਸੀ (1955-1983)	ਨਵਯੁਗ ਪਲਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ-6 ਅੱਸੀ ਰੁਪਏ—1984	436
2.	ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ (1955-2005)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ-6 495 ਰੁਪਏ—2006	648

ਚੋਣਵੇਂ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ

1.	ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ (1955-1989)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ-6 140 ਰੁਪਏ—1989	322
2.	ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਜਰੇ (1955-2000)	ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ 325 ਰੁਪਏ—2001	376
3.	ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ)	ਕੁਕਨੁਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ 75 ਤੇ 40 ਰੁਪਏ—2002	111
4.	ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ-2 (ਬ੍ਰਹਮੰਡਕ ਚੇਤਨਾ)	ਕੁਕਨੁਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ-2008	

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ (ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ)

1.	ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਜਰੇ	ਇਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਲਾਹੌਰ 450 ਰੁਪਏ—2000	432

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਗਹਿਨ ਅਧਿਅਨ

1. *ਯੁਕਲਿਪਟਸ ਤੇ ਹੈਮਿੰਗਵੇ—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ — 112
   ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ—35 ਰੁਪਏ—1989
2. **ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ—ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ — 168
   ਸੰਪਾ: ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ—140 ਰੁਪਏ—2001
3. ***ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ-2—ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ — 204
   ਸੰਪਾ: ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ—350 ਰੁਪਏ—2012

* "ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਯੂਕਲਿਪਟਸ ਤੇ ਅੱਗ" ਅਤੇ "ਇਕ ਹੋਰ ਹੈਮਿੰਗਵੇ" ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਹਿਨ ਅਧਿਅਨ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

** "ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਯੂਕਲਿਪਟਸ ਤੇ ਅੱਗ" ਅਤੇ "ਇਕ ਹੋਰ ਹੈਮਿੰਗਵੇ" ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਗਹਿਨ ਅਧਿਅਨ ਅਤੇ "ਹਮ ਛਿਣ" ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦਾ ਗਹਿਨ-ਅਧਿਅਨ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

*** "ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ-2" ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ :

1. ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਯੂਕਲਿਪਟਸ ਤੇ ਅੱਗ -ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਵਨੀਤਾ
2. ਇਕ ਹੋਰ ਹੈਮਿੰਗਵੇ - ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
3. ਹਮ ਛਿਣ -ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ
4. ਸ਼ਾਦੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ -ਡਾ. ਅਕਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਹਲ
5. ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਲਚਰ -ਮਨਜੀਤ ਮੀਤ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਫੁਟਕਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ

1.	ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼	ਧਨਪਤ ਰਾਏ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਜਲੰਧਰ	1979
	(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2006

ਵਾਰਤਕ : ਸਾਹਿਤਿਕ ਸ੍ਵੈ-ਜੀਵਨੀ

1.	ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਤਿਕ ਸ੍ਵੈ-ਜੀਵਨੀ	ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	1994
2.	ਐਟਸੈਟਰਾ-2 (ਰਚਨ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ)	ਤਰਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	2008
3.	ਐਟਸੈਟਰਾ-3 (ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ)	ਤਰਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	2008
4.	ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ, ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਤ (ਸਾਹਿਤਿਕ ਸ੍ਵੈ-ਜੀਵਨੀ)	ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ	2010
5.	ਐਟਸੈਟਰਾ-4 (ਮੁਲਾਕਤਾਂ ਤੇ ਫੁਟਕਲ ਲਿਖਤਾਂ)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2012

ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਤੇ ਸੰਕਲਨ

1.	ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ-ਦਰਪਨ	ਹਜ਼ੂਰੀਆ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ	1964
	(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2007
2.	ਮੇਰਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਲੋਕ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	1990
	(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)	ਤਰਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	2008
3.	ਐਟਸੈਟਰਾ-1 (ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ)	ਤਰਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	2008
4.	ਮੇਰਾ ਥੀਏਟਰ ਤੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2012

ਸੰਪਾਦਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ)

1.	ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ	ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	1981
2.	ਕਵਿਤਾ ਸਨਮੁਖ	ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	1994
	(ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ)	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2007
3.	ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ	ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ	2001
4.	ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ-2	ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ	2012

5. ਪਰਵਾਸੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ (ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ)
ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ 1992

6. Wind Song (Poetry) ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ 1978

7. Wind Song-2 (Poetry) ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ 1984

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ–ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ

1.	The Rebel Sound	Dave Book Centre, Nairobi, Kenya	1968
2.	The Voices of Dissent	Seema Parkashan, Jalandhar India	1972
3.	Indian Poetry Today (Volume One)	Indian Council for Cultural Relations, New Delhi	1974
4.	Green Snow	Vesta Publications, Cornwall, Ontario, Canada	1976
5.	Hundred Indian Poets	Oxford + IBH Publishing Company, India.	1977

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਸਵੈ–ਜੀਵਨੀ 7 ਵੀਡੀਓ–ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ, 7 ਵੀਡੀਓ-ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ, ਵੇਖਣ/ਸੁਣਣ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ, **Autobiography** ਭਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ : **www.ravinder-ravi.com**

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਯੂਕਲਿਪਟਸ ਤੇ ਹੈਮਿੰਗਵੇ : (ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਤ-ਅਧਿਅਨ)
   ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—1989
2. ਮੇਰਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਲੋਕ
   ਸੰਪਾਦਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—1990
   ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ : ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—2008
3. ਕਵਿਤਾ ਸਨਮੁਖ : 25 ਕੁ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਤ-ਅਧਿਅਨ
   ਸੰਪਾਦਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1994
   ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2008
4. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ
   ਲੇਖਕ : ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—1999
5. ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ : ਤਿੰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਤ-ਅਧਿਅਨ
   ਸੰਪਾਦਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2001
6. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ
   ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੱਲ੍ਹੀ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ—2002
7. ਨਾਟਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
   ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2003
8. ਕਥਾਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
   ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2004
9. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ
   ਲੇਖਕ : ਦਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ
   ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2006

10. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਨਾਟ-ਚਿੰਤਨ
ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2007

11. ਕਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਸੰਪਾਦਕ : ਮਨਜੀਤ ਮੀਤ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2008

12. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ : ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ
ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—2009

13. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ
ਲੇਖਕ : ਮੁਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2011

14. ਮੇਰਾ ਥੀਏਟਰ ਤੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ
ਸੰਪਾਦਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2012

15. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ : ਪਾਠ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਅਧਿਐਨ
ਲੇਖਕ : ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2012

16. ਕਥਾ ਸਨਮੁਖ-2 ਪੰਜ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਤ-ਅਧਿਐਨ
ਸੰਪਾਦਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2012

17. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ "ਥੀਮ ਵਿਗਿਆਨਕ" ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਦੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2014

18. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ-ਸੰਸਾਰ : ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਸੁਹਜ-ਸੰਚਾਰ
ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2014

19. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਕਾਵਿ : ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤਣਾਓ-ਪਰਵਾਸੀ ਸੰਦਰਭ
ਲੇਖਕ : ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ—2015

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਉੱਤੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਪੱਧਰ ਦਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

1. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੱਲ੍ਹੀ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਸਾਰ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2002 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

2. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ, 2005 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

3. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਦੀ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਥੀਮ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ
ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ, 2008-2009 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

4. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ:ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਸੁਹਜ-ਸੰਚਾਰ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ
ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ, 2013 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

1. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ

2. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਮੁਕੇਸ਼ ਲਤਾ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰੂ
ਵਿਸ਼ਾ : ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ

3. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਚਿੰਤਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ

4. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਕਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਲਵਲੀ ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਫਗਵਾੜਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਉੱਤੇ ਐਮ. ਫਿਲ. ਪੱਧਰ ਦਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

1. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਅਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਚੇਤਨਾ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 1985-86 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

2. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 1987-88 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

3. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ "ਪਿਆਸਾ ਬੱਦਲ" ਦਾ ਕਾਵਿ-ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 1991-92 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

4. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਦਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ-ਕਲਾ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2003-2004 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

5. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਮੁਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ "ਸੂਰਜ ਨਾਟਕ" ਦਾ ਸੰਰੰਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2006 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

6. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ
ਵਿਸ਼ਾ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ "ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ " ਤੇ "ਸਿਫ਼ਰ ਨਾਟਕ" ਦਾ ਅਧਿਐਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2007-2008 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

7. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ, "ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ : ਪਾਠ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਅਧਿਐਨ"
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2009-10 ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

8. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਵਿਸ਼ਾ : ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤਣਾਉ (ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ)
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਲਵਲੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਫਗਵਾੜਾ, ਪੰਜਾਬ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 2015 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

ਐਮ. ਏ. (ਪੰਜਾਬੀ) ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਰਚੇ ਲਈ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

1. ਖੋਜਾਰਥੀ : ਪਰਮਦੀਪ ਭੁੱਲਰ
ਨਿਗਰਾਨ : ਪ੍ਰੋ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ
ਵਿਸ਼ਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ : "ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ"-ਇਕ ਅਧਿਅਨ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਰਤ
—ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ 1974-75 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਪੁਰਸਕਾਰ	ਵਲੋਂ (ਇਦਾਰਾ)	ਸਾਲ
1. ਸਾਲ 1965 ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ "ਬਿੰਦੂ" ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1965
2. ਸਾਲ 1965 ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ "ਬਿੰਦੂ" ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਬਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1965
3. ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਬੋਤਮ ਨਾਟ-ਪੁਸਤਕ "ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ" ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਫ਼ੋਰਮ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ	1975
4. ਸਾਲ 1974 ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਪੁਸਤਕ "ਬੀਮਾਰ ਸਦੀ" ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਬਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1976
5. ਸਾਲ 1979 ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਗੱਦ-ਪੁਸਤਕ "ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼" ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1979
6. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ (ਬਦੇਸ਼ੀ)	ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1980
7. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ	1980
8. ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ' ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਵਾਸਤੇ	ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1983
9. ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਟਰਾਂਟੋ, ਕੈਨੇਡਾ	1989
10. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਭਾਰਤ	1992
11. ਸਾਈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਏਸ਼ੀਅਨ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਡੈਨਮਾਰਕ	1993
12. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ, ਅਮਰੀਕਾ	1994

13. ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੇਂਦਰ (ਰਜਿ.), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1994
14. ਪੋਇਟ ਆਫ਼ ਦ ਯੀਅਰ ਅਵਾਰਡ Poet of the Year Award	Alumni of The World University, Cornwall, Canada	1996
15. Man of the Peace Award	ਅਦੀਬ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, (ਸਾਹਿਰ ਕਲਚਰਲ ਅਕਾਦਮੀ), ਲੁਧਿਆਣਾ, ਭਾਰਤ	1997
16. ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਹਿਸਦੀ (Millenium) ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ	2000
17. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ	2001
18. ਸਮੁੱਚੀ ਸਾਹਿਤ-ਸੇਵਾ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ	2005
19. ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ Life-Time Achievement Award	ਇਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਸਕਾਫ਼ਤ, ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2006
20. ਤਮਗ਼ਾ-ਏ-ਹੁਸਨ-ਏ-ਕਾਰਕਰਦਗੀ Pride of Performance Award	World Institute of Punjabi Literature and Heritage, Lahore, Pakistan	2006
21. ਸੋਨ ਤਮਗ਼ਾ (Gold Medal) ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਵਾਸਤੇ	ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਐਂਡ ਆਰਟਿਸਟਸ, ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2006
22. ਸੌ ਸਾਲਾ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਦਿਵਸ ਯਾਦਗਾਰੀ “ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ”	ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ	2006
23. ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ	ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਲਿਸਟਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ	2007
24. ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡ ਆਫ਼ ਡਿਸਟਿੰਕਸ਼ਨ	ਸਿਪਸਾ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਟਰਾਂਟੋ, ਕੈਨੇਡਾ	2007
25. ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪਰਵਾਸੀ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ, ਟਰਾਂਟੋ, ਕੈਨੇਡਾ	2008

26. Honorary Life Time Membership Awrad	ਨਿਸਗਾ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ, ਨਿਊ ਆਏਐਂਸ਼, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੈਡਾ	2010
27. ਨਾਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ	ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਭਾਰਤ	2011
28. ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ	2011
29. ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ	(UBC) ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ	2011
30. ਇਕਬਾਲ ਅਰਪਨ ਯਾਦਗਾਰੀ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਅਰਪਨ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਕੈਲਗਰੀ, ਅਲਬਰਟਾ, ਕੈਨੇਡਾ	2012
31. ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ	ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਸੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕਲੱਬ, (ਕੈਨੇਡਾ)	2013
32. ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡ ਆਫ਼ ਡਿਸਟਿੰਕਸ਼ਨ	ਸਿਪਸਾ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਟਰਾਂਟੋ, ਕੈਨੇਡਾ	2015

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸੰਸਥਾ	ਸਾਲ
1. ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਨੈਰੋਬੀ, ਕੀਨੀਆਂ	1974
2. ਮਾਸਕ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ', ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1976
3. ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ (ਰਜਿ.), ਜਗਤਪੁਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1981
4. ਮਾਸਕ 'ਅਕਸ' ਮੰਚ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ	1993 ਤੇ 2001
5. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ	1993
6. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	1993
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੋਰਮ, ਲਿਸਟਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ (U.K.)	1995
8. ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਗਲਾਸਗੋ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ (U.K.)	2000
9. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
10. ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.), ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
11. ਸਿਰਜਣਾ ਸੰਗਮ, ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
12. ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
13. ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਫੋਰਮ, ਪਟਿਆਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
14. ਰਚਨਾ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ, ਨਾਭਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2001
15. ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2002
16. ਨਿਸਗਾ ਸਕੂਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਨਿਊ ਆਏਐਂਸ਼, ਬੀ.ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ	2003
17. ਨਿਸਗਾ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ, ਨਿਊ ਆਏਐਂਸ਼, ਬੀ.ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ	2004
18. ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਅਮਰੀਕਾ	2004
19. ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਸਥਾ, ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2006
20. ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤ	2006
21. ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.), ਜਲੰਧਰ, ਭਾਰਤ	2006
22. ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਜਗਤਪੁਰ (ਰਜਿ.), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਭਾਰਤ	2006
23. ਅਦਾਰਾ ਵੀਯਨਜ਼ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ, ਟੀ.ਵੀ., ਬਰੈਂਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ	2007
24. ਰਚਨਾ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ, ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.), ਨਾਭਾ	2008
25. ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.), ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2008
26. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ	2008
27. UBC ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ	2010
28. ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ	2013
29. ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ., ਕੈਨੇਡਾ	2014

ਇਆਪਾ (I.A.P.A.A.) ਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਇਆਪਾ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਆਥਰਜ਼ ਐਂਡ ਆਰਟਿਸਟਸ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮੈਂ, ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ, ਸ੍ਵਰਗੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ (ਸੰਪਾਦਕ: ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਇਮਜ਼), ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਭੂਪਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, 3 ਜੁਲਾਈ, 1978 ਨੂੰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ 1981 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠਾਂ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਨਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 12 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 100 ਕੁ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਲੋਕ ਮੰਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ 1979 ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1980 ਵਿਚ 500 ਡਾਲਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ/ ਪੱਤਰਕਾਰ/ਕਲਾਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹੁਣ ਤਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ :

1.	ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ	ਭਾਰਤ	1980
2.	ਫ਼ਖਰ ਜ਼ਮਾਨ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	1981
3.	ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ	ਭਾਰਤ	1982
4.	ਸੋਹਨ ਕਾਦਰੀ	ਡੈਨਮਾਰਕ	1982
5.	ਅਜੀਤ ਕੌਰ	ਭਾਰਤ	1983
6.	ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ	ਇੰਗਲੈਂਡ	1983
7.	ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ	ਭਾਰਤ	1984
8.	ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ	ਭਾਰਤ	1985
9.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ	ਭਾਰਤ	1986
10.	ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	1986
11.	ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	1986
12.	ਅਜਾਇਬ ਕਮਲ	ਕੀਨੀਆ	1986
13.	ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ	ਅਮਰੀਕਾ	1986
14.	ਦੇਵ	ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ	1986
15.	ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਗਿੱਲ	ਇੰਗਲੈਂਡ	1986
16.	ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	1987
17.	ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ	ਭਾਰਤ	1988

18.	ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ	ਭਾਰਤ	1989
19.	ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਚਿਤਰਕਾਰ)	ਕੈਨੇਡਾ	1989
20.	ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	1990
21.	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਭਾਰਤ	1990
22.	ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ	ਭਾਰਤ	1990
23.	ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਭਾਰਤ	1991
24.	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਅਕਸ)	ਭਾਰਤ	1992
25.	ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ	ਕੈਨੇਡਾ	1992
26.	ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਰਜਣਾ)	ਭਾਰਤ	1993
27.	ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ	ਭਾਰਤ	1994
28.	ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ	ਕੈਨੇਡਾ	1994
29.	ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ	ਭਾਰਤ	1995
30.	ਡਾ. ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਕੌਰ	ਭਾਰਤ	1996
31.	ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ	ਭਾਰਤ	1997
32.	ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	1997
33.	ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ	ਭਾਰਤ	1998
34.	ਇਲਿਆਸ ਘੁੰਮਣ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	1998
35.	ਅਮਰ ਜਯੋਤੀ	ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼	1998
36.	ਡਾ. ਅਖਤਰ ਹੁਸੈਨ ਅਖਤਰ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	1999
37.	ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ	ਭਾਰਤ	2000
38.	ਅਜੀਤ ਰਾਹੀ	ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ	2000
39.	ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ	ਇੰਗਲੈਂਡ	2000
40.	ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਵੀ	ਭਾਰਤ	2000
41.	ਅਵਤਾਰ ਜੌੜਾ	ਭਾਰਤ	2001
42.	ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	2002
43.	ਪ੍ਰੋ. ਰਾਸ਼ਦ ਹਸਨ ਰਾਣਾ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2005
44.	ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2006
45.	ਡਾ. ਵਨੀਤਾ	ਭਾਰਤ	2007
46.	ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ	ਭਾਰਤ	2008
47.	ਪ੍ਰਮਿੰਦਰਜੀਤ	ਭਾਰਤ	2009
48.	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ	ਭਾਰਤ	2010
49.	ਮਨਜੀਤ ਮੀਤ	ਕੈਨੇਡਾ	2010
50.	ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੰਵਲ	ਕੈਨੇਡਾ	2010

51.	ਚਰਨ ਸਿੰਘ	ਕੈਨੇਡਾ	2011
52.	ਡਾ. ਨਿਗਹਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦ	ਪਾਕਿਸਤਾਨ	2012
53.	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਟ ਸਮਰਾਟ ਪੁਰਸਕਾਰ)	ਭਾਰਤ	2013

ਇਆਪਾ ਦੀ ਸ਼ਾਖ: 'ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ, ਕੈਨੇਡਾ' ਵਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ/ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ, ਪੱਤਰ ਤੇ 500 ਡਾਲਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

1.	ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ	ਭਾਰਤ	1983
2.	ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ	ਭਾਰਤ	1984
3.	ਡਾ. ਮ. ਸ. ਰੰਧਾਵਾ	ਭਾਰਤ	1985
4.	ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ੀਰ	ਭਾਰਤ	1986–87
5.	ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਵਿਸ਼ਵ ਰੰਗਕਰਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ)	ਭਾਰਤ	2014

–ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਮਾਰਚ 2, 2015

ਪੁਸਤਕ ਦਰਸ਼ਨ

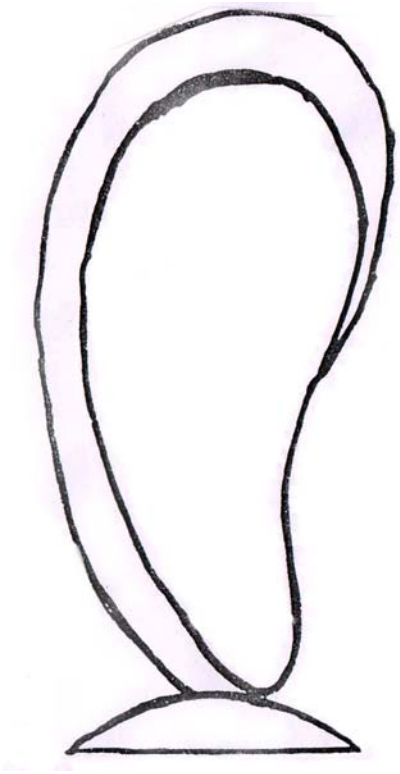

ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਸਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਦੋ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਰਵੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਕਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿੱਕਤ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ।

"ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ" ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਵਿਚ 'ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ', 'ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇਵ', 'ਸਿੱਧਾ', 'ਪੁੱਠਾ', 'ਬੱਚਾ', 'ਔਰਤ' ਤੇ 'ਆਤੰਕਵਾਦੀ' ਪਾਤਰ ਘੜੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਂਦਿਆਂ 'ਨਟ', 'ਨਟੀ' ਵੀ ਪੇਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ 'ਭਗਵਾਨ' ਵਰਗੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਹਨ, 'ਸ਼ੈਤਾਨ' ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਦੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੋਕ ਵੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਬਾਕਮਾਲ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹਨ: 'ਰੌਸ਼ਨੀ', 'ਦੀਪਕ', ਆਵਾਜ਼ 1 ਤੇ 2'। ਦਰਅਸਲ ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਨਿਸਬਤ ਇਹ ਇਕ-ਆਕਾਰੀ ਨਾਟਕ ਹੈ। ਇਕਾਂਗੀ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਕੜਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕਾਂਗੀ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

'ਰੌਸ਼ਨੀ' ਬੋਲਦੀ ਹੈ :

"ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੈਸੀਆਂ ਸਨ ?"

ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਇਵਜ਼ 'ਦੀਪਕ' ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

"ਜਦੋਂ ਤੋੜ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਨ, ਮਨ ਟੁੱਟਦਾ, ਭੱਜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਸੇ ਟੁੱਟ, ਭੱਜ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ, ਰੋਜ਼ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ।"

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਟੁੱਟ, ਭੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੌਧਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹੈ। 'ਰੌਸ਼ਨੀ', 'ਦੀਪਕ' ਤੇ 'ਅਵਾਜ਼ਾਂ' ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਪਾਠਕ, ਦਰਸ਼ਕ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਹੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੁ ਉਸਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ : ਦੋ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ
ਲੇਖਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਪੰਨੇ : 190 ਮੁੱਲ : 300 ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ

-ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
"ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਗਰਣ",
ਜਲੰਧਰ, ਭਾਰਤ - 25 ਮਈ, 2014

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਕਲਮ ਅਜ਼ਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਦੋਵੇਂ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਿਘਰ ਰਹੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ।

"ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੁਪਹਿਰ" ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਾਂਗ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਲਾਸ਼ ਬਣਕੇ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਰਝਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਠੇਡੇ, ਠੋਹਕਰਾਂ, ਭਟਕਣ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਸੂਝ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਬੋਧ ਰਾਤ ਵਿਚ ਵਟ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਔਰਤ', 'ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ', 'ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ', 'ਸਿੱਧਾ', 'ਪੁੱਠਾ', 'ਸੂਤਰਧਾਰ', 'ਨਟ', 'ਨਟੀ' ਆਦਿ ਪਾਤਰਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਰੌਚਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਨੁਖ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਸੋਚ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਕੇ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇ।

ਇਸ ਇਕਾਂਗੀ ("ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਯਥਾਰਥ") ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ:

"ਚੰਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਈਏ।"

'ਦੀਪਕ', 'ਰੌਸ਼ਨੀ' ਅਤੇ 'ਦੋ ਆਵਾਜ਼ਾਂ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਵਾਦ, ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਭਰਪੂਰ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ, ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਰੰਗਮੰਚ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ, ਵੱਖ, ਵਖੱ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ : ਦੋ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ
ਲੇਖਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ
ਪੰਨੇ : 190 ਮੁੱਲ : 300 ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ

-ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ
(ਸੰਪਰਕ: 98142 09732)
"ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ",
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ - 29 ਜੂਨ, 2014

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ: ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਸੁਹਜ-ਸੰਚਾਰ

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਂਨੀਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਨਤਾ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਯਤਾ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਵੀ ਹਾਸਿਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਚਾਰ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਐਮ. ਫਿਲ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੀ.ਐਚ. ਡੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੀ ਹੋਈ ਡਾ: ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਲੀ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾਂ ਨੂੰ, ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤ ਉਘੇੜ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਕਰਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਦਵੰਦਾਤਮਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਚਨਾ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਲੀ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਤਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਆਉਂਦੀ ਗਈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਰਾਈ ਪਰਿਪੇਖ ਵੀ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਖੋਜ-ਸਿੱਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰੁਮਾਂਸਵਾਦੀ-ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂਪਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੰਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੇ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤੇ

ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਵਬੋਧ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣਾਇਆ।

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਗਤ ਸਰੂਪ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਨੌਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਾਗ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ-ਸੰਵੇਦਨਾਂ ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਸੂਹਜ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕਰਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਟੁੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਿਜੀ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਡਾਟੇ ਹੀ ਫੀਡ ਹਨ । ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਚੌਥਾ ਭਾਗ ਇਕ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਉਸਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਰੰਗ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਰੰਗਮੰਚੀ ਜੁਗਤਾਂ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ ਸਨਮਾਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਭਾਗ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਸਮੇਤ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੋਜ-ਕਰਤਾ ਨੇ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀਆਂ 52 ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਦੇਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਨੌਤੀ ਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਅਗ਼ਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇਗੀ।

ਖੋਜ-ਕਰਤਾ- ਡਾ: ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਪੰਨੇ : 224 ਮੁੱਲ : 350 ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ , ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ

-ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ

ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਰਤ)-ਜੂਨ 29, 2014
ਅਤੇ "ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ" (www.punjabiakhbar.com)-
ਜੁਲਾਈ 18, 2014

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ

ਲੇਖਿਕਾ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਜੁ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖੋਜਾਰਥੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ। ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਖੋਜੀ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਤਾਅ-ਉਮਰ ਖੋਜ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖਣ, ਬਲਕਿ ਦਿਲੋ ਜਾਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣ।

ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ "ਆਦਿਕਾ" ਤੇ "ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦ" ਉਪ੍ਰੰਤ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ-ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਥਾਂ ਵੰਡਿਆ ਹੈ।

"ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ" ਵਿਚ ਖੋਜਕਾਰਾ ਨੇ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਟ-ਤੱਤ, ਕਥਾਨਕ, ਤਕਨੀਕ, ਪਾਤਰ-ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ੈਲੀ, ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ:

> "ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਾਵਿ-ਨਾਟ ਦੇ ਸ਼ਿਲਪ ਪੱਖੋਂ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਟਕੀ ਸੰਵਾਦ, ਭਾਸ਼ਾ, ਬਿੰਬ, ਪ੍ਰਤੀਕ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਅਲੰਕਾਰ, ਛੰਦ, ਵਾਕ-ਰਚਨਾ ਤੇ ਕਾਵਿਕ ਲੈਅ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦਰਜਨ ਕੁ ਨਾਟ-ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਖਿਕਾ ਥਾਂ-ਪੁਰ-ਥਾਂ ਉਸਦੇ ਕਾਵਿ-ਗੀਤ-ਨਾਟ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ

ਅਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦਾ ਮਤ, ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ, ਵਾਚਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਸਦੀ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਰੜ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ : ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ
'ਥੀਮ-ਵਿਗਿਆਨਕ' ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਦੀ
ਪੰਨੇ : 263 ਮੁੱਲ : 400 ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ

-ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
"ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਗਰਣ"(ਜਲੰਧਰ, ਭਾਰਤ) -
25 ਮਈ, 2014